

C **AMPINIA**

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-KEMPENLAND

10e JAARGANG

OKTOBER 1980

NR. 39

Copyright: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

Toestemming tot overname van artikelen of gedeelten daaruit dient U schriftelijk aan te vragen bij de redaktie.

Redaktie: H. Mij land, streekarchivaris
J. Suijkerbuijk, assistent-archivaris

Redaktie-adres: Torenstraat 1, 5688 AM Oirschot
Postbus 11, 5688 ZG Oirschot
Tel. 04997 - 2828 - toestel 33

De auteurs van de gesigeneerde artikelen zijn verantwoordelijk voor de inhoud daarvan. De niet-gesigeneerde artikelen zijn samengesteld door de medewerkers van het streekarchivariaat.

Lay-out en typewerk: C. Aarts-Keesom

Offset: H. Tempelaars

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, bij vooruitbetaling te voldoen op postgirorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot onder vermelding van: Campinia.

De prijs van losse nummers is f 3,-- per stuk. Ook nummers van afgesloten jaargangen zijn in beperkte aantallen voorradig. Een jaargang begint op 1 april.

Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het abonnement automatisch verlengd.

WOORD VOORAF

Geachte abonnee,

Allereerst willen wij U onze excuses aanbieden voor de slechte kwaliteit van de foto's, die in de vorige aflevering zijn opgenomen. Ons is verbetering voor de toekomst toegezegd en hopelijk laat de techniek ons niet meer in de steek.

Uit de informatie hiernaast kunt IJ opmerken, dat de redaktie is versterkt door de heer J. Suijkerbuijk, die sinds kort als assistent-archivaris op het streekarchief werkzaam is. Reeds aan de vorige aflevering kon hij zijn medewerking verlenen. De tijdige verschijning van Campinia is door zijn komst meer gewaarborgd.

In het kader van het jubeljaar vragen wij Uw speciale aandacht voor de hoofdstukken VI, IX en X.

De redaktie.

INHOUD

1. HISTORISCHE GEGEVENS OVER DE SINT-LAMBERTUS-PAROCHE EN DE MARIA-KAPEL IE MEERVELDHOVEN

door A. van Run
(vervolg)

Over de restitutie aan de bouwers van de kapel uit het van de Domeinen ontvangen. bedrag handelt de volgende brief van. vicaris Van Alphen. aan pastoor Kuypers van 26 maart. 1821 (parochiealchif Meerveldhoven

Eerwaerde Heer Pastoor,

De teekenaers voor de kosten wegens het opbouwen der capelle van. Meervelthoven, Nebbe op zig genomen. de kosten welke ter eeniger teyd mogte deficieeren, uyt hun privé te sullen suppleren, sonder oogt of immer eenigen last der parochie,

De kosten deficieeren; de schulden en. kosten deficiet'rene zij zijn. en blijven dus in conscientie verplicht hunne wettige beioftens stand te doen houden; weygeren Nier aan te voldoen zoude en loos bedrog sijn.

Na de belofte, wel is waer, is er eene some van wes Gouvernement toegelegd, maer zo als de Heer directeur lJE geantwoord, trekt het gouvernement zig geene oude schulden aan. De gelden sijn alleen geaccordeert om het nog ontbrekende aan het gebouw te herstellen, en het zelve voort toekomende in stand te houden. Tbr volgens sijn die penningen niet geaccordeert om die lieden te ontslaen van den last, welke zij vrijwillig op zig genomen hebben.

Bij ons hier en elders sijn penningen opgenomen, sommige op interest, andere versogt ter leen sonder interest, andere als vrijwidelige giften gegeven. Dese laatste worden nergens terug gegeven, terwile de eerste natuurlijk gerestitueerd worden..

Uyt hoofde der onverwegte penningen van afkoop, begrijpe ik mede dat het niet onbillijk zal sijn, dat men, de schulden. afgelegd zijnde en de capel in order gebragt, die lieden te hulpe komen, en jaarlijks aen die lieden terugschieten sekere somme, na mate dat de revenuen en opkomsten der capelle zullen toelaten. Moer die lieden finaal ontslaan van den last, welke zij vrijwillig op zig genomen hebben, en den last brengen en schuyven op de capel, dunkt mij niet dat met recht en rede is overeen te brengen.

UEW vermeent binne korte jaren met die 60 guldens sjaers tot onderhout der capelle buyten schuld te geraken. Wat de 60 guldens betreft, daer maak ik weynige staet op, immers op den duur. De financie eele staet van ons reyk gaet agter uyt, en den polietiken staet van. Europa moet ons voor die 60 guldens op den duur doen vreesen, Wanneer men den last en verplichting laet voor rekening der teekenaren, en. hun versekering geeft van met er teyd, zo haest mogelijk, bij doelen hunne penningen te zullen terug schieten, zullen zij geene redenen hebben van zig te beklagen.

Als het geld voor de kerk van Zeelst sal ingekomen sijn, het geene ik zo spoedig niet verwagte, zult gij het wel moeten bewaren, en geene vernieuwingen of reparatien beginnen sonder alvorens met de

I.	Historische gegevens over de Sint-Lambertus-parochie en de Maria-kapel te Meerveldhoven (vervolg) door A. van Run	86
	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	93
- III.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (vervolg) door J. Santegoeds, Nuenen	97
TV.	Bestse toponiemen De oudste vermeldingen uit het verpondingskohier van Naastenbest	105
V.	Lijst van woningen te Zeelst in de 18de eeuw	
VI.	Cleijn Eijndhovensche straet (vervolg)	112
VI.	De vier gildes door Toke van de Ven-Lommers	117
VII.	Lezers leveren hun bijdrage	118
	1. Echtparen van Croonenburg (slot) door A.B. van Cronenburg, Rotterdam	118
	2. Genealogische gegevens omtrent een geslacht Smetsers vanaf circa 1620 door W. Smetsers, Horst	126
VIII.	Ontdekkingen in het Oirschotse archief door J. Lijten	129
IX.	Gemeente Best anno 1830 Cijfermatige bewerking van kadastrale gegevens door P.F.M. Rosier, Best	131
X.	Een Oirschotse primus: Arnoud van Heumen door J. Lijten	135

andere tiendheffers een accoord getroffen te hebben om alle moeylijkheden met dezelve te voorkomen. Ook zult gijlieden met alle suynigheid te werk moeten gaen en wel exacte rekenin, moeten houden van **al het** geene gijlieden voor de gebouwen der kerken zult hebben uyt gegeven, en de penningen bestelt zijnde, mij de rekeningen overleunden om te bewijzen dat de penningen tot **hun** eynde gebezigt sijn.

Gelieft ook door 11 zelve en den Heer Capellaen die van Meerevelthoven te vermanen van nimmer op Son en feestdagen meer vergaderingen van de jonckheyd te houden. Gebeurt diL sal ik teffens voor altoos het lof daer verbieden en des noods geheel den godsdienst daer interdiceren.

Ik felicitere UE\ met des selfs zo verre gevorderde beterschap. Ik hope dat de zelve spoedig compleet mag sijn en nog lange jaeren mag duren. Met eerbied

Eerw. Heer Pastoor
UWR dienaar

Schijndel 26 maart 1821 w.g. fint. van Alphen vicar. gen. apost.

Kennelijk heeft pastoor Kuypers de vicaris verzocht om een gedeelte van het van de Domeinen ontvangen geld te mogen gebruiken, om de lasten van de eertijdse ondertekenaars van de borgstelling of van hun erfgenamen wat te verlichten. Hoe groot die lasten bijvoorbeeld waren voor de kinderen van Richardus van den Oetelaar, die in 1807 overleed, was aan pastoor Kuypers goed bekend in zijn hoedanigheid van voogd over de minderjarige kinderen van Richardus van den Oetelaar. De vicaris kan in zijn brief niet nalaten zijn gelijk in deze kwestie nog eens te benadrukken; hij blijkt echter nu ook wel wat bij te willen draaien. Dit valt vooral op te maken uit een los papiertje, dat aan deze brief is vastgespeld, waarop monseigneur in het latijn (opdat geen onbevoegden ervan kennis zouden kunnen nemen) de pastoor nog laat weten:

Indien die lieden, die zich voor de uitgaven hebben borg gesteld en op zich hebben genomen om een bepaald bedrag te betalen, zich van de last zouden willen bevrijden, dan kunt gij mij daarover raadplegen.

Waarschijnlijk had men al eerder een gedeelte van de bijdragen van het oorspronkelijke aktiekomitee omgezet in een vordering op de kapel, daar de kerkrekening van 1822 onder de uitgaven o.a. vermeldt de aflossing van enige obligaties aan J. Louwers en de kinderen van Richardus van den Oetelaar en van de obligaties, die door de kapel bij het accoord van. 1-12-1808 waren overgenomen. Op 27-2-1826 meldt pastoor J. Vervoort aan de bisschop, dat de oude schulden betreffende de opbouw van de nieuwe kapel. meestendeels zijn voldaan.

[n het slot van zijn brief van 26-3-1821 roert vicaris Van Alphen nog even het andere pijnlijke punt aan, namelijk dat van de zondagse "ongerege.l.dhedug' rond de kapel te Meerveldhoven. De vicaris zwaait alweer met het interdict, want nu de geldkwestie is opgelost, wil hij ook dit nog uit de wereld helpen. Hij had kapelaan Vervoort (de latere pastoor van Zeelst) opdracht gegeven daarover aan hem verslag uit te brengen, wat deze dan als volgt deed (bisschoppelijk archief Den

Bosch, map Meerveldhoven):

Zeelst 23 Aug. 1823

Hoogwaardigste Heer,

Onlangs ter gelegenheid der ziekte van onsen nabuur den Eerw. Heer Pastoor van Veldhoven bij UEHW geweest zijnde, dan heeft zijn Hoogwaarde mij ondervraagt aangaande de misbryuke die alhier te Meerveldhoven gemenelijk plaets hebben, en van langen tijd zijn ingeslopen. En daarop heb ik geandwoord dat als het lof daar is eenige **komen** uyt devotie maar den grootste hoop meest al jonkheid van **verschillende** geslagt uyt verkeerde insigte gelijke onder verder zal blijken.

Dan daarbij heb ik ook aangehaald dat aldaer **op die dagen een** gebruik was in het reglement niet vermeld in het **lof te prediken** en niet voor de middag, dat dit gebruik misschien **goed in zijne oorsprong** maar nu met minder vrugt geschied **voornaam voor de ilnwoonders** die smorgens alsdan geene instructie kunnen hebben, en dese snamidags meest ontvlugten en vervolgens dat het **prediken in het lof alleen** eenen tijtel is voor de jonkheid van buyte om de ooge hunner **ouders** te ontvlugte en eene occasie te vinden. En voor **die van hier die** het dan meerder ontgaan minder onderwijs daar het **nochtans hier bezonder** zoo groot noodzakelijk is. Hierop **heeft Zijn Hoogwaarde mij** gelast wegens dese misbryuken dat wij **zorgvuldig tegen deese** moesten waken, de herbergiers zoude vermaenende van het volk **niet op te** houden en zelfs hun te dreygen dat het lof daar zou **verboden worden** indien dese al oude misbryuken niet ophouden. Ook dat ik dit moest laten weten indien dit quaad bleef voortgaan. Dit zo zijnde **heb ik** het van mijn pligt geagt UEHW door dese te laeten weten dat niet **tegenstaande** de gedurige vermaninge indien en zelfs ook de bedreygingen de misbryuken in plaets van te verminderen zelfs nog vermeerderen, en wel zodanig dat men dese namiddagen eerder kermis of gaansdagen dan devotie dagen moet noemen. Onder andere op den laatste feestdag van Maria en Zondag daar aan volgende alle drie de herbergen wanren vol volk tot laat op den dag en maakte zoo een geweld dat de godvrugtige in de capel niet rustig hunne gebeden konden vervolgen, het was meestal jonkheid van verschillende geslagten die gewoonlijk arm aan arm komen aangeleyd, onder dese waeren er veele dan geweest, die zich in den drank hadden te buyten gegaan, zelfs waeren er onder, die zoo onbeschaamd waeren dat zij nevens de pastorij met den arm om den hals gelegd kwamen. Veele andere keerde terug al zingende en geweld makende en waarin de wulpsheid en overdaad meer dan de devotie en godsdienst uyttscheen met groote verergernis van onse parochie. Hoe het gemeenlijk gaat kunt UEHW hier uyt gemakkelijk kennen, dat veele om liggende herders ons waar wij ooyt komen gedurig hier van opwerpen en klagende zijn over die dagen dat zij verderfelijk zijn dat zij moesten tegengegaan worden en afgeschaft.

Wat het sermoon namiddag aangaat en weynig pleeg te geschiede, dit geschied nu dikwijls op verzoek van Zijn Hoogwaarde of indien het geen sermoon is dan catechismus volgens dat wij het konne bijbrengen voor de middag.

Tot mijn leedwezen moet ik hier bijvoege dat Heerom alleen in de verbeelding is dat de misbruyken kleyn zijn, en dat het meestal devotie is dat er uytschijnt. Hierom wil den Eerw. Heer Pastoor ook qualijk mij geloven, dat Zijn Hoogwaarde mij gelast heeft voor de middag te prediken en niet na de middag indien het daarom voormiddag moet agterblijve. De rede hier van haalt hij aan dat behalve dat er minder volk zal kome **dat** het nadelig is voor den predikant die snamiddags eerst den **omgang** had met de schaal. Wat dit betreft en mij belangt wil ik desen offer liever ontbeeren (hoewel ik het nodig hebbe) en prediken voor de middag voor de eyge parochiane als na de middag voor de buytelinge **terwijl** er de eyge schaepe nae moete gebrek legde.

Voorders tot kennisgeving dient hier bij, dat om den toeloop **te** vergrooten een weynig voor dat ik hier geplaatst was, hier een broederschap is opgericht **van** eenige der parochianen, de nieuwe processie genaamt, om dat **zij** het beeld van onse L. Vrouw sommige dagen bij wijze van processie van de eene kerk zingende en biddende nae de andere dragen **zoo als** UEHW op dit inliggende briefje zien kunt. Wat hier van zij, wegens misbruyke kunnen **wij** tot nog toe hierover niet klagen. Dit geschied alles buyten ons.

Nog een woord aangaande de choorzang met muziek. Dit eenen geruimen tijd agtergebleven zijnde zoo hebben over 2 á 3 jaren enige liefhebbers komen vragen om het muziek weder in te voeren, en of den Pastoor dit niet konde door de vinger zien om dit te doen op de voornaamste feestdagen en dat zij zoo haast den Pastoor het zou verbiede dat zij dan ook zoude ophouden en gehoorsamen. Dit dan zoo door de vinger gezien wordende is het nu zoo dikwijls muziek als zij maar denken en het zal haastig alle Zondage worden met verscheyde violen bas en selfs komen zij somtijds van ander dorpen om hier groter muziek te maken. Indien Hoogwaarde Heer, dit niet verders mag insluipen dan zou het nu hij tijds kunnen afgeschafft of tegen gegaan worden.

Zie hier Hoogweerdigste Heer waar over ik meen verschuld te zijn mij door dese tot UEHW te wenden, en in alles belove nae UF goedvinden te zullen gedragen.

Heerom begint merkelyk te verslijten. Van over vier weke heeft hij ook den biegtstoel moeten verlaten bij gebrek aan gehoor, hetgeen hij zeer schijnt aan te trekken voornaam om de vreemdelingen die hem zeer bezogten. In onse gemeentens is het andersins vreedzaam, ook bijzonder in alles in ons huishouden uytgenomen en alleen dat wij volgens verlangen van Heerom nooyt genoeg de kapel voorstaan. Hiermede blijve UEHW dienaar en onderdanige

J. Vervoort kapellaan.

De vicaris hield dus **de** zaak goed in de gaten. De broederschap van de nieuwe processie, waarvan in deze brief sprake is, had een foldertje voor de deelnemers uitgegeven. Het exemplaar, dat door kapellaan Vervoort aan de vicaris was toegestuurd, bevond zich ook nog in het bisschoppelyk archief. Al hebben we ons dan ook voorgenomen niet in details te treden wat betreft de eigenlijke Mariaverering, dit foldertje is te curieus, om het hier niet weer te geven. Het telt 4 pagina's met de afmetingen 8 x 15 cm. De inhoud is als volgt (onder-

streepte woorden waren cursief gedrukt):

VOORREDEN OF ONDERRIGTING VAN DE NIEUWE PROCESSIE.

Al die zijn zelve laat inschrijven in deze Processie, maakt geen verbond of belofte; maar die het met een voornemen doet om vol te houden tot den einde zijns levens, die blijft deelachtig na zijn dood aan alle de godvruchtige Oefeningen van H. SACRIFICIE, van Kaars, van het Gebed, en van al de Godvruchtigheden, die door de Processie zullen geschieden, tot troost en laaffenisse voor zijn arme Ziel, 'aat alderkostelykste pand.

Al de geene die twee Stuivers geeft van jaar tot jaar die trekt de Vruchten alle jaar; want als men niet meer komt te zaaijen, kan men geen Vruchten meer maaijeu; maar GOD geeft, door de voorspraak van zijne lieve MOEDER, dat daar veel Christenen moge **zijn die** volharden met deze kleine gift, tot troost en zaligheid **voor haar Ziel**, een ieder moet jaarlijks bij een der Kosters in der **tijd, van Zeelst** of Meerveldhoven, als Lijsthouders komen contribueeren **die dit alle** jaren niet verkiest te doen, kan voor meer als een jaar **vooruit betalen** een ieder kan hem voor de eerstemaal laten **inschrijven wanneer** het hem belieft, alle dagen van het jaar en alle jaren **al was het** over 10, 20, 30, 40 of 50 jaren of meer.

En of er iemand buiten deze Gemeentens of Land woonde die **genegenheid** hadden om onze Processie bij te woongin die kan met liefde **de** Kosters voormeld spreken, voor twee Stuivers **is** hij of zij deelachtig aan al de Godvruchtige Offerhande en Gebeden.

Die niet gelieft te geven, trekt geen Vruchten van dit godvruchtig Werk, maar mogen evenwel met de Processie trekken hoe meer hoe liever, want het algemeen Gebed dringd door Te Wolken.

BERIGT VOOR DE PELGRIMS DEZER PROCESSIE.

Viermaal in het jaar zal de Processie vergaren te Zeelst, te weten op onze Lieve Vrouwe Boodschap, tweede Sinxendag, Lieve Vrouwe Hemelvaart en Geboorte, een quartier uurs na het eindigen van de eerste of vroeg Misse te Zeelst, en dan trekken met de Processie na Meerveldhoven in de Capel waar het Miraculeus Beeld rust van onze Lieve Vrouwe in den Eijk, alwaar ieder reis eene Misse zal gecelebreerd worden tot troost van de Broeders en Zusters van de Processie zoo levende als doode,

O Mensch zijt doch bereid,
En wilt GODTS MOEDER loven,
Toond haar genegenheid,
En komt na Meerveldhoven.
Gaat met Processie mee,
Om haren troost tTentfaan,
Zij zal in allen nood,
Uw tot den dood bijstaan.
Amen.

De vicaris was bij wijze van spreken "des duivels"; hij stond algemeen bekend als een tegenstander van revoluties in welke zin dan ook en het eigenmachtig oprichten van de Broederschap van de nieuwe Processie streek hem helemaal tegen de haren, begrijpelyk overigens, daar er van overheidswege veel verzet bestond tegen het houden van

processies. Ook het geconstateerde zedenbederf lag hem zwaar op de maag, alhoewel men uit de brief van kapelaan Vervoort kan opmaken, dat de door deze geconstateerde feiten duels te Zeelst, waar de pastorie lag, plaatsvonden. Hoe dan ook, Meerveldhoven was de aanleiding tot al deze ergernis verwekkende dingen. In antwoord op zijn getrouw verslag van 23-8-1823 krijgt kapelaan Vervoort in een schrijven van de lT.caris van 29-9-1823 zelf de wind van voren (parochiearchief Meerveldhoven):

Eerwaarde Heer

Niets smert mij meer dan mij te hebben laten overhalen tot het herstel der kapelle te Meerveldhoven, welke tans niet anders diene dan tot standaal van onse religie; bederf der zeden, vooral van de jonckdieyd, w. lke op pretext van de H. Maged Maria te komen vieren, die alderheeligste Maged, door ongeoorloofde bijeenkomsten 'kan ongelijke pen:ernis ijdel vermaakende en. overdaad, 20 zeer oonteeren, en 911-se religie 70 beenotteljjk maken.

Meenigmaal heb ik mij hier tegen ten. sterkste verset; en in plaets van beter, gaat het dagelijks erger, Van alle de omliggende branve geestelijken komen hier over in de bitterste klagen, welke mij eenootsaakt hebben nouwkeurig mij hier na te informeren, en alle welke neer altwaer sijn bevonden, zo dat ik mijne verwondering niet kan verbergen dat lJEW mij daar van geene kennis heeft gegeven. De Heer Pastoor, oud en kaduk, kan zulks eenigsins ignoreeren, maar niet UEW, op wie de song en last der pastorij meest moet nederkomen.

Ze ik in het zekere onderricht ben, sijn de namiddag daagen van de Son en Lieve Vrouwe daagen veelmeer kermis of gaansdagen, dan daagen van devotie.

Van alle de omliggende plaatsen komt de ongebonde jonckheyd van beyde de geslagten, onder pretext van devotie, daar na toe. De herbergen sijn vol tot laat op den dag. Men maakt een onverdragelijk getier. Men geeft zig over aan alle ijdele en ongeoorloofde plaisieren en aan den drank. Men is zo onbeschaamt dat men zig niet meer schaamt van op eene schaamteloose udjse publiek op de straten, zig schaamteloos te gedragen.

Bij dele gelegentheyd ben ik verder geïnformeert geworden dat men, om desen zo verfoeylijke devotie meer en meer voort te zetten, zig verstout heeft, ronder de minste bevoegdheyd, een broederschap, onder de naam van processie op te richten. En om desen zo verfoeylijke processie, zo contrarie aan de wetten deser landen, zo honende voor onse religie, zo stootende voor alle andere gezindheden, meer en meer voort te zetten, heeft men zich niet ontsien die zo genaamde processie door den druk aan te kondigen en voort te zetten, waar van ik een exemplaar heb bekomen.

Verder heb ik hij mijn onderzoek vernomen, dat men bij ulieden zig niet alleen toelegt op het musiek, waervan ulieder voorouders seker nooyt hebben hooren spreken en Tiet geene ik niet kan verbieden, maar dat men het musiek ook al veels overbrengt in ulieder kerk, iets, het geene ik kan, en ook in conscientie verplicht hen, te verbieden, als nergens anders toekomende dienen als om door dien verwijsden zang de kerken der geloovigen met ijdele aandoeningen en vermaken te ver-

vullen, dezelve van God en alle godvrugtige gevoelens af te trekken, en van onse kerken, die huysen sijn van God, van godvrugtigheyd en van gebed, te maken huysen van concert, van ijdele vermaken en plaisieren.

Seer smertelijk is het voor dusdanige misbruyken te moeten hooren waar om UEW versoeke deselve aan de Heer Pastoor onder d'oogen te brengen, terwijl ik UEW, om de jaaren en oppasselijkhevd van den Eerwaarde Heer Pastoor, gelastte alle die vooregaande misbruyken, op mijn gezag, ten sterksten tegen te gaan, en te verklaaren uyt mijn naam, dat, indien men hier aan niet voldoet, ik

1e. teffens allen dienst na de middag in de capel sal verbieden.

2e. dat ik van nu Taan op de Son en feestdagen in de kapel verbiede na de middag alle sermonen of predikatien, welke smorgens onder de Mis geschieden zullen.

3e. dat ik de zo genaamde processie of Broederschap den bodem inslage, verbiedende wel stiptelijk alle uytwendige teekens van religie buyten de muuren der kerk, zo als het overbrengen van het beeld van Maria, het verspreyden der onderrichting van de zo genaamd Nieuwe processie, gelastende UEW de nog overige exemplaaren te verbranden of de houders der zelve die te doen verbranden, opdat van de zelve geen misbruyk gemaakt werde tegen de vrijheyd van onsen godsdienst.

4e. de herbergiers ten sterksten te vermanen van zig voortaan te wagten door die gevaarlijke bijeenkomsten de Son en feestdagen zo schandelijk te oonteeren, zullende anders op gemelde dagen allen godsdienst verbieden in de capel.

5e. dat gij onder den solemneelen dienst op Son en feestdagen geenen anderen sang zult toelaten dan den Gregoriaansen zang, den eigentlijken sang onser kerke, alleen geschikt om de herten tot waere godsvrugt op te wekken.

En daer de jaaren en onpasselijkheyd van den Eerw. Heer Pastoor niet toelaten op de nakoming van dit een en ander te waken, versoeke, en, des noods, gelaste UEW dit te doen nakomen en mij daer van te informeren.

Ik blijve met eerbied

Eerwaarde Heer

Unw dienaar

Ant. van Alphen, vit. gen. apost.

Schijndel den 29 september 1823

Het schijnt allemaal met een sisser afgelopen te zijn. Men kan het de vicaris ook niet euvel duiden, dat hij zo uitpakte tegen het eigengereide Meerveldhoven. De in de Franse tijd verworven vrijheden waren kwetsbaar, daar vele gereformeerde bewindslieden, die tijdens het Franse bestuur hun posities hadden verloren, deze na het herstel van de zelfstandigheid der Nederlanden in 1813 weer hadden terug gekregen; en men was de uitbarstingen van haat tegen de protestantse minderheden in die Franse tijd en verdere paapse stoutigheden niet vergeten, althans niet in bepaalde fanatieke gereformeerde kringen, zie bijvoorbeeld het boekje van ds. Stephan Hanewinkel over zijn reis door de Meierij.

Tot slot van dit verhaal over de beroeringen rond de herbouw van de Mariakapel nog dit. Toen in 1909 het gouden jubileum van de heroprichting van de parochie Meerveldhoven feestelijk werd gevierd repte de feestpredikant met geen woord over de moeilijkheden, die in en na

1803 gerezen waren rond de Mariakapel. In de feestpredikatie werd de naam van kapelaan Van de **Weyer** terloops even genoemd. Het zou voor Meerveldhoven betamelijk zijn, indien bij nieuwe herdenkingen in de parochie niet alleen kapelaan Van de Weyer en al zijn opvolgers in de zielzorg van Meerveldhoven werden herdacht, maar ook en vooral die inwoners van **Meerveldhoven, die door hardnekkig volhouden en de inzet van hun privé eigendom de bouw van een nieuwe kapel in 1803 en het behoud van het bedevaartsoord Meerveldhoven hebben mogelijk gemaakt.** Indien zij **inderdaad hadden berust, zoals toen van hen werd gevraagd, wat was dan nu Meerveldhoven geweest en waar het miraculeuze beeld van Maria?**

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM

(uit Rechterlijk archief Veldhoven, inv. [nr.](#) 9)

(vervolg)

601. Ze. 26-4-1618 blz. 287/2

Hendrick, de zoon van Willem Vaessen, belooft te betalen aan Joost Janssen en Segeren Henrics, provisorsen van de Tafel van de Heilige Geest te Zoelst, ten behoeve van de armen de som van 32 gulden op 1 mei 1621. Tot die datum zal telkens op 1 mei 2 gulden worden gegeven.
Schepenen: Michiel Paulus en Adriaan Janssen

602. Ve. 9-5-1618 blz. 288/1

Jan Aerts Francen **en** zijn vrouw Anneke maken hun testament op. Ze bepalen dat de langstlevende over hun beider bezit naar goeddunken kan beschikken om eventueel schulden te betalen en om de kinderen op te voeden.

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

603. Ve. 19-1-1618 blz. 289/1

Catalijn, dochter van Wouter Gerits, vergezeld van haar voogd Gielen Nijssen, maakt haar testament op. Ze bepaalt, dat haar zoon Francen na haar dood over de gehele erfenis kan beschikken. Uit de erfenis moet hij aan de Tafel van de Heilige Geest te Veldhoven een legaat van 10 stuivers betalen.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter **Wouters**

604. Zo.Ve. 12-3-1618 blz. 291/1

Joris Hendricx enerzijds en Peter Daniels en Jacob Jansen, mede voor zijn zuster Heijlken, anderzijds, zijn overeengekomen, dat aan Joris Hendricx uit de nalatenschap van Jacob Jan Segers ten deel valt het goedde"Voert"met het heiveld en aan Jacob Janssen en de anderen het goed de "Reijtbemde" in de Rouwenbocht. Joris Hendricx mag zijn deel

gebruiken met het heiveld dat in de parochie Zonderwijk-Veldhoven ligt en "Schoot" wordt genoemd.

Schepenen: Gielen Nijssen - Peter Wouters

605. 17-3-1618 blz. 292/1

Hendrick Wierick Hendricx en Wirick Hendricx beloven ieder voor zich te betalen aan Jan Bernaerts op Maria Lichtmis 1621 de som van 100 gulden, tegen een rente van 6½%.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peter Wouters

Kanttekening: Jan Bernaerts bekent deze som ontvangen te hebben van Hendrick Wiericx. 30-4-1623.

606.a Zo.Ve. 13-3-1618 blz. 292/2

De kinderen van Paulus Matyssen en zijn vrouw Ariaantje, te weten Frans Pauwels, Heylken met haar man en voogd Michiel Martens, Conegunda Pauwels, vergezeld van haar voogd Hendrick Willems, en Jenneken Pauwels, vergezeld van haar voogd Goyaert Adams, zijn een boedelscheiding overeengekomen van de goederen, nagelaten door hun ouders. Aan Frans Pauwels is ten deel gevallen:

- het huis met het aangelag gelegen in Zonderwijck, genaamd de "Heese" (belendende percelen: Peter Jacobs, Mari Janssen, Marl Luycken en de gemeynt);
- een perceel land genaamd de "Kolck" (belendende percelen: Goyaert Adams, Jan Willems en anderen, Peter Wouters en de gemeynt);
- een perceel land genaamd het "Exterenveld" (belendende percelen: Jan Willems, Jan Jansen en Goyaert Adams);
- een perceel land genaamd het "Heijvelt" (belendende percelen: Peter Jacobs, Aert Peeters, Goert Adams, de gemeynt);
- een perceel land gelegen in de Westervelden (belendende percelen: kinderen van Willem Hendricx, Hendrick Faes, Jan Hendricsen, de gemeynt);
- een beemd genaamd de "Herssen Bemd" (belendende percelen: Gielen Wijnants, kinderen van Willem Hendricx, Sander Blockers);
- een schepenakte, waarin Jan Jan Gijssen hem een bedrag schuldig is;
- een rente van 2 gulden per jaar van Alit Poussen uit Eersel.

Verder moet Frans Pauwels aan de Tafel van de Heilige Geest te Veldhoven jaarlijks 13 vaten rogge betalen en het recht van overpad door het Exterenveld verlenen aan Goyaert Adams.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters

606.b Zo.Ve. 13-3-1618 blz. 294/1

Aan Michiel Martens is uit bovengenoemde boedelscheiding ten deel gevallen:

- het Nieuthuys met de schuur en het aangelag (belendende percelen: het gedeelte waar het van afgescheiden is, de gemeynt);
- een perceel genaamd het "Hendrick Faes-dries" met het huis dat daar op staat (belendende percelen: Jut Antten, Thonis Thonissen, Matheus Wouters, de gemeynt);
- een groesveld genaamd de "Nagelmaeckers" (belendende percelen: Ne-

- lis Janssen, Dierick Hermans, de kinderen van Hendrick Willemsen, de gemeynt);
- de helft van de "Peetersecker" (belendend" rercelen: Willem Hanssen, het perceel waar het van afgescheiden is, de Eijndhovensche weg, Peeter Janssen);
 - een perceel genaamd het "Molestuck" (? nagenoeg onleesbaar) (belendende percelen: de erfgenamen van Jacob Gerits, de kinderen van Adriaen Hendricx, Thonis Willems, het perceel waar het van afgescheiden is);
 - de akker van Jan Franssen (belendende percelen: Wouter Lippen, de wech, Nelis Janssen, de kinderen van Nijs Nijssen);
 - een perceel genaamd de "Patecker" (belendende percelen: Joncker Floris, Nelis Janssen, Jan Anssems, de wech);
 - een lopensaet van de "Bijlocker" (belendende percelen: het perceel waar het van afgescheiden is, Jan Anssem,, de \\ech);
 - een perceel genaamd het "Auwen Kerckhoff" (belendende percelen: Jan Freyssen, Wilbert Jans, Postels goet);
 - een rente van 30 stuivers per jaar van Corstiaan Rijssens.
- Verder moet Michiel Martens betalen aan de Tafel van de Heilige Geest te Veldhoven 3 vaten rogge, aan de pastoor van Veldhoven 11 vat rogge, aan de kerk van Veldhoven 10 penningen en aan Jan Vreyssen 6 vaten rogge. Dit laatste kan afgekocht worden met 25 gulden. Dan moet Michiel Martens wel van die 6 vaten rogge er 5 betalen aan de Tafel van de Heilige Geest en 1 aan de pastoor van Veldhoven. Voorts moet hij chijns betalen aan de heer van Oorle, en de som van 200 gulden en van 12 gulden aan degene, die het Auwthuys krijgt toebedeeld. Ook moet hij recht van overpad verlenen tussen het Auwthuys en zijn huis (het Niethuys).

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters

606.c Zo.Ve. 13-3-1618 blz. 296/1

Aan Konegunda Pauwels is uit diezelfde boedelscheiding ten deel gevallen:

- het Auwthuys met het aanglag, gelegen in de parochie Zonderwijk-Veldhoven, genaamd het "Broeck" (belendende percelen: het perceel waar het van afgescheiden is, de gemeynt);
- een perceel genaamd de "Bijltjesecker" (achter Henric Coppen) (belendende percelen: Joncker Floris, Aert Peters);
- de helft van de "Peetersecker" (belendende percelen: het Tsaser goet, het perceel waar het van afgescheiden is, de wech, de erfgenamen van Jenneke Peeters);
- het bochtje achter Aert Janssen (belendende percelen: Jo Stetser, de kinderen van Jacob Gerits, Aert Janssen, de wech);
- een perceel genaamd het "Clootken" (belendende percelen: het perceel waar het van afgescheiden is, Thonis Willems, de kinderen van Jacob Gerits);
- een perceel genaamd de "Grootenecker" (belendende percelen: Jan Vreyssen, Joncker Floris, Jan Anssems, Jan Frans Hounen);
- een perceel genaamd de "Bijlecker", minus één lopensaet (belendende percelen: het land waar het van afgescheiden is, Joncker Floris,

- Konegunda Pauwels, de wech);
- de "Auwenbeemd" (belendende percelen: Hendrick Willems, Jan Frans Houpen, Postelsvelt, de gemeynt);
- de "Auwenbeemd" (belendende percelen: Jan Wouters, Jo Wijffelers, de Dommel, de gemeynt);
- 200 gulden als aandeel van het Nieuwthuys;
- een rente van 2 gulden van Nelis Jan Janssen;
- een rente van 2 gulden van Joost Janssen.

Konegunda moet aan de armen van Veldhoven jaarlijks leveren 6 vaten rogge. Aan de heer van Postel moet ze als chijns 5 oortjes betalen. Ten slotte moet ze de kerk van Zeelst 2 vaten rogge geven.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters

606.d Zo.Ve. 13-3-1618 blz. 298/1

Aan Jenneken Pauwels Matijssen is uit de voornoemde boedelscheiding ten deel gevallen:

- een rente van 400 gulden van het dorp Westerhoven (van dit bedrag moet de pacht afgetrokken worden);
- een rente van 100 gulden van Sijmon Adriaens te Westerhoven;
- een pacht van 150 gulden van het dorn Veldhoven;
- een pacht van 200 gulden van Jan Anssems;
- ~~e~~ Z

as

pacht van 56 gulden 5 stuivers van de kinderen van Henrick Pau-

- een rente van 50 gulden van Jacob Jan Martens te Knegsel;
- een rente van 100 gulden van Jan Frans Houpen;
- een rente van 50 gulden van Jan Ariens te Oerle;
- een rente van 50 gulden van Jan Vreyssen te Merefelt;
- 150 gulden als aandeel van het Nieuwthuys;
- 150 gulden als aandeel van het Auwthuys.

Jenneken mag verder een kamer uitkiezen in één van de huizen, waar zij in kan wonen. Zij is voorts geheel vrij van alle lasten.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters

607. Zo.Ve. 18-4-1618 blz. 299/1

Frans Paulus Matijssen belooft de som van 200 gulden tegen een jaarlijkse rente van 11% aan Jenneken Pauwels Tijssen en haar voogd te betalen met Pasen 1621.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters

Kanttekening: Deze som is betaald aan Jenneken Pauwels Tijssen. 30-11-1629.

608. Zo.Ve. 18-4-1618 blz. 300/1

Frans Paulus Tijssen belooft de som van 150 gulden tegen een jaarlijkse rente van 61% te betalen aan Jenneken Paulus Tijssen met Pasen 1621.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters

609. Zo.Ve. 18-4-1618 blz. 300/2

Konegunda Pauwels Tijssen, vergezeld van haar voogd, belooft de som van 150 gulden tegen een jaarlijkse rente van 645 te betalen aan Jenneken Paulus Tijssen met Pasen 1621.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters

610. Zo.Ve. 18-4-1618 blz. 300/3

Michiel Martens belooft de som van 150 gulden tegen een jaarlijkse rente van 645 aan Jenneken Paulus Tijssen te betalen met Pasen 1621.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters.

(wordt vervolgd)

III. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

door J. Santegoeds, Nuenen

(vervolg)

SEPTEMBER 1594

De geworve penningen over de Meyerye bedragen Oerschot jaerlycx IC XXV gl VI st.

De geworve penningen die Oerschot by hen selven heeft gewonnen jaerlix XIIC EXIT; gl.

Behalven oyck alle andere lasten soo vande resterende voorleden beden ten tyde van Jacop Bax, rentmeester ten achter gebleven, daeraen Oerschot noch ten achter is tusschen XVI ende XVIIM gulden ende nu daeraff al assignatien vallen, als oyck andere extraordinarisen soo van deen als dander zyde vallende, ende vuytgegeven worden, ende oijck alle bodeloonen, alle vacatien binnen gescheden soemen dagelyckx aen alle zyden moet schicken ende schencken summa een steenen herdt (alle de travaillen horende) soude hen moeten bewegen, hoe welle tot egeenen eynde van alle dese swaricheydt en cunnen gecomen.

Executie:

Ende ingevalle tgene voerscreven is nyet promptelyck en wordt betaelt soo eest minsten datter nae volght sware executie, dander comen met twee, drye oft vier compaignien ruyteren ende teeren ende schabten het volck noch totten dorren been toe vuyt, die van Zichen branden, blaecken, vangen ende spannen, ick hope dat den huysman, hier zyn helle hebbende, hier naemaels den heemel hebben sal, ende waer dese andere gesellen sullen vaeren, daer laet ick den Voerman om sien, maer ick wyse hen naede riviere Charon, en cunense dan nyet wel verwennen, soo mogense acharon roepen, dat hyse overhaelt ende in zynen paradijs voere, ten waere zy henlieden bekeerden.

Vleminx tot Heusden:

Opden XXIE is Ghysbrecht Vleminx met Wouteren de Crom naer Heusden

gegaen omme den rentmeester te betalen.

Gelt affgeset:

Het geit is in Hollant affgeseth, sulx datmen nu meer dan te voerens verliesen sal.

Regen:

Vande sevenden deser tot noch toe hevet allen dage gereghent sulx datmen noch torff, boeckweyt noch haver vuyten velde en heeft cunnen gecrygen. Opden XXIIIE begonst schoon weder te worden.

Metser c.s. wederom gecomen:

Opden XXIIIE zyn Metser, Claes Ariens, Gysbert Vleminx, ende Wouter de Crom tsamen wederom gecomen, hebbende Wouteren Sprincen noch inden Hage gelaten.

Kenner ende Happen idem:

Opden selven dach is Thys de Kenroer ende Willem Happen oyck van Bruessel wederom gecomen.

Brieven van Clusio vande licenten:

Opden XXIIIE met Jannen de Wael brieven vanden Bosch van Clusio ontfangen ter saecke vande affgedaene licenten, ende hem daermede gesonden naer mr. Symonen tot Bergeyck, stadthouwer in Kempelant.

Paep Wil hier geweest:

Opden selven dach is mr. Willem van Broechuysen genoempt Paep Wil hier geweest.

Beyherts hier om syn geit:

Opden XXVe wesende kermisdach Jan de sone van Jacop Beyherts, schouteth van Oesterwyck hier geweest om zyne XLIIII gl XI st V den permissie geit ter saecke van de costen.

Den doven Dielis:

Opden selven dach den doven Dielis van Breugel hier geweest oyck om betalinge.

Geschreven aen Floris tot Bredae:

Opden XXVIe geschreven aen Laureys Floris tot Bredae dat hy den ruyteren van Edmont ophouden soude, men soude hem comen belenen met eenige havere gelyck den anderen is geschiet.

Zichen:

Opden selven dach Ghysbrecht Vleminx IICL gl. tot Eyndoven aen meesteren Peteren de stadthouwer overgetelt voer dyen van Zichen.

Extraordinarise:

Opden XXVIII eenen omloper gecomen datmen tot Heusden de extraordinarise maent van augusto terstont soude comen betalen op peene van executie. Den bode gegeven XVI) st.

Dachvaert tot Eyndoven:

Opden XXVII eenen dachvaert tot Eyndoven geleeht, ter saecke vant affdoen vande licenten, ende soo de gecommiteerde van hier in andere saecken bestich waeren, alsoo eenen brieff gesonden van excuse.

Jan Henrix tot Oerle gearresteert:

Opden voerscreven XXVIIe is Jan Henrix schepene, tot Oerle gearresteert ter saecke van het supplement vande leste drye taxen voer Sichen, daer Oerschot noch ICXXXIII gl in schuldich is boven de IICL gl by Ghysberden Vleminx getelt.

Impost:

Opden selven dach is den impost ten Bosch wederom voer Pelant ende Kempelant verpacht, dyen de gemeynt alhier voer Oerschot voer ses maenden voerden some van duysent gulden gepacht heeft.

Beschryvinge voerden Bosch:

Opden XXIX alhier eenen omloper gecomen vanden Bosch, getekent byden gouverneur aldaer genoempt Anthonie de Cochuel, daerinne Oerschot is getaxeert, om terstont te comen leveren ten Bosch twelff voederen goet leverbaer hoy, elck voeder wegende IXC pont ende zy soudent ten tamelycke pryse betalen, oft anders op executie. Och wat gesellen zynt!

Risoer:

Opden lesten brieven aen mynen heere van Risoer gescreven ten faveur van Kempelant, datmen mette twee delen der ordinantie soude mogen gestaen vande vrouwe van Fama, het derde deel gequiteert.

Brieven nae Bruessel:

Opden selven brieven aen Fourdyn omme dyen van Tiel wille, die pretendeerden dat de schorsinge der executie alsnoch was duerende, ende dese gesonden met Jannen de Wael.

OCTOBER

1594

Executie vanden Bosch byden ingebieder:

Opden Ie october alhier gecomen Cornelis Janssen van Roy, ingebieder, met seeckere soldaten doende executie aen diversche personen ende oyck aende gemeynt ter saecke vande rente van Jan Jacop Geelissen die aen Corsten Goyaerts tot Naestenbest geassigneert is.

Dachverlies gecomen:

Opden selven is mons. Dachverlies hier gecomen willende betaelt zyn van zyne assignatie van IIC gl hem opden VIII heertgangen gegeven, ende vertrocken den IIIe.

Summatie van Beyherts:

Opden IIe Jacop Beyherts schoutet des quartier van Oesterwyck hier gesonden omme betalinge van zyne XLIIII gl XI st V den, ende hem geschreven datmen mergen sal comen.

Brieven naer Zichen:

Opden IIIe brieven geschreven aende secretaris van Eersel ende Vessem dat zy hen ierstdaeghs metten gelde soudent vertrecken naer Zichen omme hen contentement te geven, oft anderssins dat men alle executien opten geen in mora zynde, soude verhaelen.

Brieven naer Diest:

Opden selven dach eenen brief nae Diest gesonden aende procurator

vanden Bogarden omme respyt van zyne schuit te geven tot dat wy van dyen van Zichen waeren ontslagen.

Brieven nae Turnout:

Opden IIIe geschreven aen Peter Dirx ende meesteren Jannen Geraerts tot Turnout, die gecommiteert waeren omme tot Antwerpen de licenten over 't quartier aldaer aff te solliciteren, dat zy ons van henne be-seegene soude willen adverteren ende oyck dat t'licent tot Alphen worden affgedaen oft dat anderssins geschapen is dat de Staten van Hollant nyet en sullen willen accorderen, ende Mathysen de Kenner hier mede gesonden.

Licenten:

Opden selven dach Claes Ariens gecomen die opden Ie gegaen was ter saecke vande voerscreven licenten naerden Berge, Neusden ende Bredae.

Ut supra:

Opden Ve is Thys de Kemmer met den voerscreven brieven naer Turnout gegaen ende opten VIe gekeert.

Beyherts:

Opden VIe Henrick Martens ende ick tot Oesterwyck geweest omme den schoutet vande XLIIII gl XI st V den te sprecken ter saecken vande costen vande processe, ende hem mede gedragen XII gl, maer soo hy naer Zichen was en hebbens nyet gesproken.

Dootslach Willem Jan Willems:

Opten selven dach inden avont is Willem den zone van Jan Willems op geen eynde van Spoordonck onnoselyck doot gebleven door eenen genoempt Dielis Aert Dielis, byde jonge gesellen, naegebueren ende ge-neven.

Orsmael, Fama etc.:

Opden VIIe ende VIIIe seeckere stucken gesocht soo van quitantien als documenten dienende tot verificatie der betalinge vande IIIIC gulden by Aert Janssen tot Geertruydenberge den lste september 88 aende heere van Fama gegeven, ende vande ICL gl vuyt eenen assignatie van drie hondert gulden byden selven Aert Janssen opten XXVIII november aende heere van Orsmael gegeven, die wy eensdeels by quitantie als anderssins by certificatie opden VIIIe hebben geverificeert ende alle quitantie ende stucken mede by copye authentick overgesonden, enige oyck de principale ende copye hier gehouden besondere van Orsmael, die int registre vande gemeynt steecken.

Opden selven VIIe is Lysken huysvrouw Adriaen Zuetrix doer meesteren Jacoppen Lintermans eenen weene onder haeren arme affgesneden, wegen- de vier pont ende een achtendeel styff, doen de weene aff was ende opten kerckhoff gegraeven, ende zy en heeft er egeen letsel aff gehanden hoe wel byde LXX jaeren oudt was.

Zichen:

Opden VIIIe hier beschryvinge van dyen van Zichen gecomen datmen voerden XIIe soude comen betalen alle den achterstell vande ordinari- se contributie ende fourage totten lesten deser maent toe op regureu- se executie, d'ordinaris beloopt hondert gulden sdaeghs ende de fou-

rage L gl over de Meyerye Oerschot XXV gl sdaeghs, ende en sullens met XXX gl nyet cunnen betalen, overmidts het verlies vant gelde.

Brieven van Bruessel:

Opden selven dach is Jan de Wel van Bruessel comen, brieven brengen- de soo aende gemeynt van wegen Lambert Everts als anderssins.

Ariens ende Sprincen nae den Haege:

Opden IXe Niclaes Ariens ende Wouter Sprincen omme de licenten ende andere der gemynten affairen te weten metten voerscreven quitantie ende certificatie naerden Haege gegaen, daermede oyck mynen huysvrouw is gereyst naer haere sustere tot Dolst.

De Halsche brug:

Opden selven dach brieven ontfangen vande weth van Boextel datmen de bruggo tot Hal mede soude comen helpen maecken ende geantwoordt dat sy het quartier dyenaengaende souden bescreyven.

Executie:

Opden Xe hebben die soldaten van Turnout met ordinantie van Ariaen van Waelre de eerden van Goyaert Peters ende andere geexecuteert voer de pretensie vande soldaten van conte Nicolae Cesis, alsnu onder Grobbendonck tot Diest liggende, ter saecke vande maent september 91, daeraff den eenen ruyter is genoempt Peryn. Opden selven dach de voerscreven Goyaert Peters ende Henrick int Ekerschot gevolght tot Turnout.

Attestatie:

Opden Xle attestatie opte personen van Huybert Jan Pheninx ende Arien Jan van Boextel, jonge gesellen, verleent, naer Dongen ende Sgravenmoer gaende. Coram Gestel et Buckinx. Eodem die opten persoon van Jan Jannen Huybrechts begerende te gaen naer Walslant hen te versoecken ende zyne spraecke te leren. Coram Eysden.

Peer schudders:

Opden selven dach inden vroegen nacht smergens heeft Ghysbrecht Vleminx seeckere jonge gesellen opten peerboom van Willem den Scheper gevonden ende syn wel gequetst.

Turnout executie:

Opden selven dach inden avont syn die voerscreven Henrick int Ekerschot ende Goyaert Peters van Turnout Bekeert, hebbende eenen vande ruyteren Peryn moeten executeren ende hem gegeven, hoe welle tselve quytgescholden was, LXVI gulden XII st, ende den anderen geloofte moeten doen van XV cronen, dwelck by Adriaenen vande Biestraten is geloofte, ende die oyck de costen totter some van XXXV gl tsamen metter executie, te weten voerde executie XVIII gl ende voerde verteringe XV gl, alle dwelcke mergen moet voldaan worden, wederom op executie.

Brieven naer Bruessel:

Opden XIIe brieven geschreven ende opden XIIIe is Mathys de Kenner affgeveerdicht met verscheyden brieven naer Bruessel, soo aen Fourdynen ter saecke van de processen soo tegen Lamhrecht Everts ende den

cancellier, den abt van Perck, als anderssins, oyck aen Ameyden ter saecke vande generaliteyt, ende aen Dryesmans ter saecke vande voerscreven ruyteren executie gedaen hebbende, als oyck van dyen van Zichen, ende hebbe elcken a part de saecke int lanck gescreven, besondere om dat Broecheven desisteren, tot dat wy van Zichen ontslagen mogen zyn.

Bode naer Eersel:

Opden selven dach Ghysberden den bode gesonden naer Eersel, omme te weten watter met dyen van Zichen is vuytgericht.

Appellatie Willem Keymps:

14. Willem Willem Keymps geappelleert tegen alsulcken executie als Jan Henrick c.s. op ende tegens hem heeft gedaen, voerden Raet van Brabant. Coram Gestel et Buckinx.

Broecheven vande bede setteren:

Opden XIIIe eenen omlopende brieff van Broecheven ontfangen datmen terstont de bedesetters soude overbrengen, ende de maent september betalen lest vervallen, op executie.

Crackeel van een pert:

Opten selven crackeel geresen tusschen Adriaen Henrick Santegoets ende Henrick Aert Lambertsen ter cause van eenen veerde.

Oerle, dachvaert geleecht vande Zichenaren:

Opden XVe bescreyfbrieven comen omme tegen den XVIIe tot Oerle te compareren nopende dyen van Zichen. Den bode gegeven V st.

Gestel ende Sgraets gecompereert:

Opden XVIIe Bartholomeus Lenaerts ende Sgraets tot Oerle opde dachvaert gecompereert, al waer worden geresolveert dat eenen yegelycken wederom drye taxen elcken tax tegen VIC VI gl V st soude mede brengen tot Eyndoven, ende alsdan affrekening maecken.

Dachverlies:

Opden selven dach is Dachverlies wederom comen, omme voerder betalinge van zynder assignatie opden heertgangen noch nyet betaelt hebben.

Eertwech:

Opden XVIIe eenen brieff vande kinderen van Willem vande Eertwech omme terstont penningen te hebben, oft anderssins wilde zynen brieven te weck stellen.

Jaecq Charle, Willem Thomas etc.:

Opden XVIIIe syn Henrick int Ekerschot ende Daniel de vorster gegaen naer Diest omme naerder affrekinge te maecken met Jaecq Charle soo van wege cap. Neus, als oyck van eenen assignatie inde Rouwen Ieder van Neusen gegeven op cap. Wil Thomas eertyts ten Berge gelegen hebbende ende oyck om cap. Grobbendonck te spreekken. Gekeert den XXe.

Beyherts:

Opden selven dach heeft Jacop Beyherts wederom eenen brief gesonden ten eynde zynre geheele betalinge.

Mynen huysvrouw van Hollant:

Opden selven dach mynen huysvrouw vuyt Hollant wederom comen, met paspoort.

Ameijden, Fourdyn, Dryesmans:

Opden selven dach is Thys de Kenner van Bruessel temen met brieven van Ameijden, Fourdyn ende Dryesmans, sprekende van antwoordt op te voergaende by my gescreven, te weten vande processen vande Duytschen, tegen Lambert Everts cum suis ende anderen, ende oyck vande gemuti-neerden van Zichen dat de rentmeester BroeCHOVEN soude desisteren ter tyt toe van dyen van Zichen ontslagen sonde mogen syn.

Haver tot Breda:

Opden XXe eenen bode van Bredae brieven brengende dat wy terstont soude comen leveren twee hoet haveren. Den bode gegeven XX st.

Dachvaert van Zichen:

Opden selven XXe syn Bartel van Gestel ende Ghysbrecht Vleminx naer Eyndoven opte dachvaert gegaen, ende aldaer getelt voer dyen van Zichen. drye tauxen inde ses hondert ses gl V st, belopende drye hondert tsestich gulden vijffstich st, ende geresolveert den eenen yegelycken vande anderen alser oyck souden doen ende zyn gecommiteert om tot Zichen te bestellen mr. Jacop Wachtelaer ende Dirck inde Sterre, ende gekeert den XXIe.

Brantgelt tot Eyndoven:

Opden seiven dach hebben de voerscreven gecommiteerden aende lieutenant genoempt Gileyn Brugmans tot Eyndoven betaelt twee maenden fourrage geit.

Lantmeter:

Den selven dach voerts gecomen dat Henrick Donck lantmeter is geworden vande Meyerije.

Zichen nae Breda:

Opden XXIe tydinge gecomen dat de ruyteren van Zichen waeren gereden int lant van Breda, ende terstont eenen bode gesonden naer Eyndoven aen mr. Peteren den stadthouwer aldaer, omme geit bereet te maecken voerden quartiere. VIII st.

Pyoniergelt ten Bosch:

Opden XXIIe omloper ontfangen van Cornelis van Roy omme tegen den XXVe tot Eyndoven om den achterstel vant pyoniergelt te betalen.

Kempelant:

Opden selven soo mr. Peter van Eyndoven egeenen antwoordt en schreeff sy egeenen bode en hadde, tenen bode terstont affgeveerdicht nae mr. Symonen tot Bergheyck ten eynde als hoven, ende beyde dese boden geleverd ten laste vant quartier XXXIIII st.

Beschryvinge van houdt:

Opden selven brieven ontfangen vande gouverneur vanden Bosch, Antho--nie Cochuel omme datmen aidaer ten Bosch alle provisie van houdt, torff, toren etc. soude brengen oft wildent metter rouwen handt comen haelen, ende daerenboven allen den geenen voer buet ende prys houden, die enige goeden naerden nedercant vueren, de brieven voerts gesonden nae mr. Symonen, stadthouwer in Kempelant. De copie autentyck byder

gemeynte stucken.

Zichenaers gecomen:

Opden XXIIIe alhier opden middach omtrent een ure innegecomen seven compaignien ruyteren van Zichen, gelegen tot tsanderdaechs, ende getrocken naer Helmont, ende eer zy wilden vertrecken hebben hen moeten betalen vande XIX gl XV st sdaeghs totten XXVIIe deser maent, behoudelyck tgene datmen te vorens in onser lopende munten hadde betaelt, voerts soude suppleren.

Ordinantie:

Opden XXIIIe ordinantie byden gouverneur vande cavallerye voerscreven gegeven, dat Kempelant de costen soude betalen, met vermaninge dat dander oyck souden betalen.

Bode naer mr. Symonen:

Opden selven dach eenen bode nae meesteren Symonen stadthouder in Kempelant gesonden dat hy het volck alhier den ruyteren gehouden hebbende, soude comen sien ende horen sweren.

Brieff aen BroeCHOVEN:

Opden XXVe eenen brieff aen BroeCHOVEN, dat hy insiende onsen groten geleden last, een wenich soude ophouden vande maent september lestleden te doen executeren.

Ordinantie tot betalinge aen Focco:

Opden selven dach ordinantie van BroeCHOVEN ten eynde men terstont soude comen betalen aen Focco Dongrius cap. in Vrieslandt de sonune van XC gulden, vande bede voer kermisse 90 vervallen, op executie. Daer benefens Corguel de gouverneur oft commandant over tcrichsvolck ten Bosch eenen brieff van gelycken teneur in faveur vande voerscreven Focco heeft geschreven.

Antwoordt van Symonen:

Opden selven dach antwoordt van meesteren Symonen, dat hy mogelyck den saterdach soude comen omme het volck den eedt te sien doen.

Brieven aen Fourdyn:

Opden 26 brieven aen Fourdyn ter saecke vande affdoeninge der surcheantie van Lambert Everts cum suis met grote informatie. Den selven dach aen Ameijden, soo vande duytschen, vande maent september 91 ende besondere van dyen van Zichen, ende oyck ten eynde BroeCHOVEN de handt gesloten worde van zyne maentlycke taux.

Gesintheyt ende

Och hoe wordt het plantlant doervroet (gelyck eenen moll de eerde soude mogen doervroeten) doer alle dese sorte van soldaten, deen is Spaensch oft Coninx gesint, dander prins ofte Staets, de derde Zithens, de vierde is geinclineert tot mauterye onder malcander te stichten, samen alles militeren tegen den armen huysman, die't al be-soenen moet, daer pausen, keyseren, coningen, bischoppen ende andere geestlycke ende edellyeden by leven moeten, nochtans hier ongeacht maer patientie nae dit leven een goet leven, ende die den huysman overlust doet, mach sien waer hy varen sal, hier mede mynen voergaende boecken eyndende, sult voertaen vinden in mynen diurnale, nu op

een nieuw begost, 27 october 94.

Beminde leser vaert wel, ende vergevet my offer enige saecken op zynen dach nyet getreft oft geset en waeren.

w.g. Sgraets.

IV. BESTSE TOPONIEMEN

De oudste vermeldingen uit het verpondingskohier van Naastenbest (circa 1660).

fol. 1

Andries Ariens vande Sande

Huijs en aenstede, 2 lop. 20 roijen	-2	12	-2
Groot acker, 4 lop. 27 roijen	-2	16	-0
Den Hoogen acker, 1 lop. 29 roijen	-1	-2	-6
Boncht acker tot Straten, 2 lop.	-1	-8	-0
Nijeuw erff aent Broeck, 1 lop. 45 roijen	-0	19	-8
Nijeuw erff aenden Dassmit, 3 lop.	-1	13	-8
Het 4 part inden tamp aenden Sonsche steegde, 1 lou. 20 roijen	-0	14	-8
De Meijen Braeck, 1 lop. 41 roijen	-1	-6	-4
Den Uijtvanck, 1 lop. 33 roijen	-1	-3	-6
Castaert, 2 lop. 11 roijen	-1	-5	12
Haijcamp bij Jan Dircx, 11 lop.	-0	10	-2
Den Verlooren Cost, 1 lop.	-0	-3	-2
Wouwer veltjen, 1 lop.	-0	-9	-0
Beempt inde oude beemden, 4 lop.	-1	15	-0
Het Haij veltjen, 11 lop.	-0	16	-6
Inden Monick, 2 lop.	-0	11	-4
waijken inde Steenovens, 2 lop.	-1	-0	-0
Het 4 part in Mooren velt, 11 lop.	-0	-8	12
Het Waelsdoncxken, 1 lop.	-0	-6	-4
D'oude beempden, 4 lop.	-1	13	12
Den halven beempt inde Broeckstraet, 21 lop	-0	19	12
De halff swart voirt, 11 lop.	-0	-9	-8
	24	-4	-4

fol. 2 A

Cathalina, weduwe van Peter van Osch

Huijs ende aenstede, 6 lop. 2 roijen	-5	17	12
Creijthoeff, 11 lop.	-1	-1	12
D'aenstede van Geraert Henrics, 2 lop. 27 roijen	-2	11	-8
Huijs ende aenstede van Peter van Osch, 3 lop.	-3	-2	14

Cortte braeck, 2 lop. 3 roijen	-8	14	
Nijeuw erff aende Malcker steechde, 11 lop.	12	-4	
Den beempt ter Ameijden, 4 lop.	-5	-0	
Crimmortel, 2 lop.	-0	-0	
Den halven Geenckens dijck, 3 lop.	-5	-0	
Het Houten beemptjen, 1 lop.	-6	12	
Heijcampken achter de Molen straet, 11 lop.	-7	-0	

18 18 12

fol. 2 A vo.

Jan Peter Anthonis Schraets

Den halven beempt inde Broeckstraet, 21 lop.	-1	-0	-0
--	----	----	----

De twee kinderen van Peeter Dijrcx van Doormaelen

Huijs aenstede, 3 lop. 48 roijen	-3	13	-0
De leste nijeuw erff, 11 lop.	-0	-9	10
	-4	-2	10

Jan Peters van Doormaelen

Het 3 part in huijs en aenstede, 2 lop.	-1	15	-8
De halff broeck, 1 lop. 16 roijen	-0	18	-4
	-2	13	12

fol. 4

Dijrck Eijmbert Hoppenbrouwers

Huijs ende aenstede, 7 lop. 9 roijen	-6	-2	-0
De Cuijpers hoeve, 2 lop. 35 roijen	-1	17	-2
Den achtersten acker, 3 lop.	-2	-0	-4
De Braeck, 1 lop. 44 roijen	-1	-5	-8
Noordens acker, 3 lop. 34 roijen	-2	-5	-0
Beempt inde Bodemsteechd, 31 lop.	-1	-7	-8
Voorste Cruijsbeempt met de dachmaet hofijs, 41 lop.	-2	-1	-4
De halff leste nijeuw werf f, 11 lop.	-0	11	-0
Twee nijeuw erffven aent Broeck, 3 lop.	-1	-7	-8
Heijcampken achter de Molenstraet, 1 lop.	-0	-5	-4

19 -2 -6

fol. 4 vo.

Dijrck Jacop Kemps

Huijs ende aenstede, 4 lop. 47 roijen	-4	-6	-8
Het cleijn ackerken, 1 lop. 47 roijen	-1	-7	14
Huijs ende aenstede opden Breugelshoff, 2 lop.	-1	17	12
Pennincxken, 49 roijen	-0	14	-8

Nijew erff oft Luijsbosch, 1 lop. 41 roijen	-1	-3	-8
Ackerken inde Braecken, 1 lop. 48 roijen	-1	10	-0
Den halven Geestaert, 1 lop.	-0	-9	14
Weijken oft Pennincxken, 45 roijen	-0	11	14
Coeijweij inden Bijvinck, 2 lop.	-1	-2	-4
Het 4 part inde Diepsteechd, 2 lor.	-0	10	14
Het 8 deel inde Schoordonck, 1 lop.	-0	-8	14
Cauterman, 21 lop.	-1	-1	14
	15	-5	12
fol. 6 B			
Jacob Dirjck Aelberts (Mercx)			
Arien de Scheper dries, 2 lor.	-1	-5	-4
Jan Henrics Spierincx			
Huijs ende aenstede, 1 lop. 15 roijen	-1	-9	-8
Streepacker, 1 lop. 44 roijen	-1	-6	-8
De Heeghd acker, 1 lop. 23 roijen	-0	18	14
Baenrijdt, 2 lop.	-1	-0	-0
	-4	14	14
Anthonis Willem Hoevens			
Huijs ende aenstede, 44 lop.	-3	-2	14
Nijew erff, 11 lor.	-0	10	14
	-3	13	12
fol. 6 B vo.			
Dirjck Aelbert Claessen			
Huijs ende aenstede, 1 lop. 7 roijen	-1	-5	-8
De Streepacker, 1 lop. 44 roijen	-1	-5	14
De Heeghd, 1 lop. 19 roijen	-0	18	14
Cuijpers hoeve, 2 lop. 34 roijen	-1	17	-2
Het heijvelt, 1 lop. 28 roijen	-0	19	-4
Geenckens dijck, 6 lop.	-1	10	-0
	-7	16	10
Laureijs Ariens van Roij			
Huijs ende aenstede, 7 lop. 45 roijen	-5	-6	-4
Nijew erff van Dirck Andriessen, 4 lop. 5 roijen	-2	-4	-0
Het halff Steenveltjen, 11 lop.	-0	13	-8
	-8	-3	12

fol. 8			
Adriaen Willem Dirjcxsen			
Huijs ende aenstede, 101 lop.	-7	-0	14
Streepacker, 2 lop. 6 roijen	-1	-9	12
Coeijweij inde Broeckstraet, 5 lop.	-2	-5	14
Plonder tot Spoordonck, 2 lop.	-0	12	-8
Het Loijken, 3 lop.	-1	19	14
	13	-8	14
Maeijken Dirjck Andriessen			
Weijken int Creemselen, 2 lop.	-1	-0	-0
Henric Jan Santegoets			
Huijs ende aenstede, 4 lop. 42 roijen	-3	14	-0
Het Sonderen, 1 lop. 43 roijen	-0	17	-4
	-4	11	-4
fol. 8 vo.			
Weduwe Henric Eijmbert Hoppenbrouwers			
Huijs ende aenstede met een weijken, 3 lop. 40 roijen	-3	-4	14
Hoogen acker, 4 lop. 24 roijen	-2	18	-0
Cleijnen Steenoven, 2 lop. 39 roijen	-1	16	10
Het halff Sonderen, 1 lop. 20 roijen	-0	12	-8
Het halff Steenveltjen, 11 lop.	-0	12	-8
De leste nijew erff, 11 lop.	-0	11	-0
Het Cremselen, 2 lop. 49 roijen	-2	-4	-0
Nijew erff aent Broeck, 11 lop.	-1	-0	-0
	12	19	-8
fol. 9 vo.			
Lambert Dirjck Hermans			
Huijs ende aenstede, 2 lop. 34 roijen	-2	14	-8
fol. 10			
Mechtelt, weduwe Jan Adriaen Kemps			
Huijs ende aenstede, 2 lop. 17 roijen	-2	-3	-8
Het halff Rielant, 41 roijen	-0	10	14
Het halff Braecxken, 1 lop. 16 roijen	-0	17	14
Het halff Loijken, 27 roijen	-0	-7	-4
Inden Broeckacker, 2 lop. 35 roijen	-1	-8	-0
Inde Geilst, 29 roijen	-0	-7	-8
De halff Diepsteechd, 11 lop.	-0	-8	14
Den Bijvinck, 11 lop.	-1	-0	-0
Het 5 part int nijew erff aende Malcker-			

steechd, 18 roijen	0-	-4	-0	Het halff Cremselen, 21 lop.	-1	-1	-4
				De halff Baenrijdt, 11 lop.	-0	-8	12
				Nijeuw erff den Tip, 11 lop.	-0	-8	-4
				Nijeuw erff in d'Engh Steechtjen, 1 lop.	-0	-5	-0
				Het halff Leeghvelt, 21 lop.	-0	18	-0
				Campken achter de Molenstraet, 1 lop.	-0	-5	-4
fol. 10 vo.							
Adriaen Jan Kemps							
De Grooten Steenoven, 3 lop. 39 roijen	-2	-9	-2		23	19	14
Het 4 part inden Broeckacker, 1 lop. 5 roijen	-0	11	-8				
De halff Diepsteechd, 11 lop.	-1	-8	12				
Vijert 5 deel inde nijeuw erf f, 11 lop.	-0	16	-0				
				fol. 13 vo.			
				Peter Bressers metten sijnen			
				Huijs ende aenstede, 8 lop.	-6	-8	-4
				Achter 't heijvelt, 1 lop. 22 roijen	-0	18	12
				Grootacker, 5 lop. 16 roijen	-3	12	-2
				Sneproijken, 44 roijen	-0	12	-8
				Achtersten Grootacker, 4 lop. 24 roijen	-3	-1	-4
				Acker bij Jan Gijsberts bocht, 1 lop.	-0	10	-0
				Het Loijken, 1 lop. 14 roijen	-0	17	10
				Nijeuw erff met Berckvelt, 3 lop. 23 roijen	-0	16	10
				Coeijweij achter de Sneproij, 4 lop.	-1	11	-4
				Het Eusel met de nijeuw erff daervoor, 2 lop.	-0	15	-8
				Het Leeghvelt, 5 lop.	-1	17	-8
				Weijken bij Adriaen Dijrcx, 1 lop.	-0	-8	-8
				Heijvelt inde Heeghd, 3 lop.	-0	17	12
					22	-7	10
fol. 12				fol. 15			
Ariken, weduwe Jan Henrics Marchelis				Goijaert Adriaen Harnismaeckers			
Huijs ende aenstede, 71 lop.	-5	15	-8	Huijs ende aenstede, 18 roijen	-0	14	-8
Camp aenden Dassmit, 2 lop. 34 roijen	-1	-8	-8	Inden ouden tamp, 81 lop.	-4	14	-0
De Hoffstadt onder Verrenbest, 8 lop.	-5	-9	-8	Sprinckheester, 2 lop. 20 roijen	-1	12	-6
Het driesken aenden Malcker steechde, 2 lop.	-1	-0	-0	Heijacker, 3 lop.	-2	-2	-4
Cruijsbeempt, 6 lop.	-1	15	-0	Beempt voor op 't Broeck met het lant, 2 lop. 41 roijen	-1	-8	-4
Campken in d'oude campen, 1 lop.	-0	-9	-8	Coeijweij inde Crimmortel, 2 lop.	-1	-0	-0
				Den halven Broeckbeempt, 2 lop.	-0	16	14
				Campken achter de Molenstraet, 25 roijen	-0	-6	10
					12	14	14
Gebr. vanden Harnismaeckers acker, 42 roijen	-0	12	-0	fol. 15 vo.			
				Goijaert Jan Santegoets			
fol. 12 vo.				Het Rielant, 1 lop. 5 roijen	-0	15	-4
Adriaen Jan Santegoets				De halff Dassmit, 1 lop. 40 roijen	-1	-1	-0
Huijs ende aenstede, 1 lop. 44 roijen	-2	-9	-0	Het halff Cremselen, 1 lop. 41 roijen	-1	-6	-8
Acker aenden Hoolstraet, 1 lop. 2 roijen	-0	14	-8	Het halff Eusel, 1 lop. 12 roijen	-0	16	10
Stock ende Laeracker, 4 lop.	-2	14	-0	Den halven Cremselen beempt, 21 lop.	-1	11	-4
Nijeuw erff aenden Grootingh, 11 lop.	-0	14	-0				
Camp aent Heuveleijndt, 3 lop. 20 roijen	-2	-0	-0				
Het Huijstjen, 1 lop. 3 roijen	-0	15	-0				
De Dassmit, 1 lop. 40 roijen	-1	-3	-0				
Het Rielant, 2 lop. 18 roijen	-1	12	-0				
Out nijeuw erff opt Maerselaer, 2 lop. 43 roijen	-1	16	12				
Het halff eusel, 1 lop. 7 roijen	-0	16	-8				
De halff Streep, 1 lop. 27 roijen	-1	-1	-8				
De Braeck, 3 lop. 6 roijen	-2	-2	10				
Blaecken beempt, 2 lop.	-1	-2	-8				
Beempt inde Diepsteechd, 5 lop.	-1	12	-0				
					-5	10	10

Opgenomen toponiemen en straatnamen (in alfabetische volgorde):

Arien de Scheper dries	Cre(e)mselen
Ameijden, ter	Cremselen beempt
Baenrij dt	Creijthoeff
Berckvelt	Crimmortel
Blaecken beempt	Cruijsbeempt
Bodemsteechd	Cruijsbeempt, Voorste
Boncht acker (Straten)	Cuijpers hoeve
Braeck(en)	Laeracker
Braeck, Cortte	Leeghvelt
Braeck, Meiden	Loijken
Braexken	Luijsbosch
Breugelshoff	Maerselaer, 't
Broeck, 't	Malcker steechd
Broeckacker	Molenstraet
Broeabeempt	Monick
Broeckstraet	Mooren velt
Bijvink	Noordens acker
Dassmit	Pennincxken
Wiepsteechd	Plonder (Spoordonk)
Engh steechtjen	Rielant
Geenckens dijck	Schoordonck
Geestaert	Sonderen
Geilst	Sonsche steegde
Grootacker	Sneproj(ken)
Grootacker, Achtersten	Sprinckheester
Grootingh	Steenovens
Harnismaeckersacker	Steenoven, Grooten
Heeghd	Steenoven, Cleijnen
Heeghd acker	Steenveltjen
Heuveleijndt	Stock acker
Hoffstadt (Verrenbest)	Streep
Hoogen acker	Streepacker
Hool straet	Swartvoirt
Houten beemptje	Tip, de
Huijstjen	Uijtvanck
Jan Gijsberts bocht	Verlooren Cost
Campen, Oude	Waelsoncxken
Castaert	Wouwer veltjen
Cauterman	

(wordt vervolgd)

V. LIJST VAN WONINGEN TE ZEELST IN DE 18de EEUW

De lijst van woningen is samengesteld uit de kohieren, die zijn aangelegd in de jaren 1741, 1746, 1751, 1757, 1766, 1771 en 1781 (ar-chieff gemeente Veldhoven, inv. nrs. 1451 - 1457). Het kohier van 1761 ontbreekt, maar in dat van 1757 is aantekening gehouden van de veran-deringen die in 1761 zijn geconstateerd.

De kohieren bevatten in volgorde van het toegekende (huis-)nummer per wijk, de namen van de eigenaren en bewoners, evenals aantekeningen over afbraak, brand en dergelijke.

In de hierna volgende lijst zijn de gegevens uit het kohier van 1741 opgenomen; vervolgens zijn alleen de veranderingen, zoals die in de daarop volgende kohieren zijn geregistreerd, aangegeven.

Indien slechts één naam is genoemd, betekent dit, dat deze persoon zowel eigenaar als bewoner is.

VI. Cleijn Eijndhovensche straet (vervolg)

33.	huisje	1741	Wilbrordus van Nunen; bewoner: Mhijke Rooijackers
		1746	Dezelfde; bewoner: Dirk van Mierlo
		1751	Wilbrordus van Nunen
	huis	1766	Francis Lemans; "weggeraakt"
34.	huisje	1741	Anneke Hasenbos
	kamer	1746	Wilbrordus van Nunen; bewoner: Cartel Vermeulen
		1751	Dezelfde; niet bewoond
	huis	1766	Willem Markus; bewoner: Anthonij van Iloutum
		1771	Dezelfde; bewoner: Aalbert van der Paaen
		1781	Willem Markus
35.	huisje	1741	Jan Senders
		1751	Weduwe Jan Senders
		1761	Dezelfde; bewoner: Christiaan van Cuijk
		1766	Gerard van Lierop
		1731	Kinderen Gerard van Lierop; bewoner: Michiel Dijkmans
36.	huisje	1741	Arnold van de Leen; bewoner: Tonij Mijsen
		1746	Dezelfde; bewoner: Lisabeth Senders
		1751	Peter van Rooij; niet bewoond
		1761	Peter van Rooij
		1766	Willem Markus; bewoner: Gerard Tielemans
		1771	Dezelfde; bewoner: Willem van Lierop
		1781	Dezelfde; bewoner: Goort Jan Martens
37.	huisje	1741	Alegonda van de Sang; bewoner: Marten van. Diest
		1746	Dezelfde; bewoner: Gerit Heijmans
		1751	Dezelfde; bewoner: Johannes van Nunen
		1757	Corstiaan van Uijtregt; bewoner: weduwe van Cornelis Vogels

- 1761 Jacobus Tops
1766 Wilbrordus van Nunen
38. huisje 1741 Jan van Doren; bewoner: Willem Hasenbos
1746 Dezelfde; bewoner: Catrien Dirk Franse
1751 Marten van biest
1766 Christiaan van Kuyck
- kamer 1741 Joseph van Nunen
1766 Jacobus Tops
huisje 1781 Weduwe Dielis Eliëns
40. huisje 1741 Jan van Doren
1751 Kinderen Jan van Doren; bewoner: Arnold de Greeff
1766 Goort van den Boer
1771 Weduwe Goort van den Boer
woning 1781 Weduwe Dielis Eliëns; bewoner: Adriaan van der
(=kamer) Linden
- N.B.: de nummers 39 en 40 zijn in 1781 omgewisseld.
41. huisje 1741 Adriaan van der Heijden
1751 Weduwe Adriaan van der Heijden
1761 Dries van der Heijden; bewoner: Adriaan van der
Linden
1766 Marten van biest
1781 Weduwe Dielis van Doren; bewoner: Jan Marinus
42. huisje 1741 Marcelis van Doren; bewoner: Lammert van de Wiel
1746 Marcelis van Doren
1751 Dezelfde; niet bewoond
1757 Weduwe Marcelis van Doren; bewoner: Jacobus Tops
1761 Dezelfde; bewoner: Willem Wal Smet
1766 Arnold de Greeff
1771 Dezelfde; afgebroken
43. kamer—1741 Marcelis van Doren; bewoner: Jan Wouters
1746 Dezelfde; niet bewoond
1757 Weduwe Marcelis van Doren; niet bewoond
1761 Dezelfde; bewoners: kinderen Adriaan de Greeff
1766 Joseph van Nunen
44. kamer—1741 Marcelis van Doren; bewoner: Herme Hartrians
1751 Dezelfde; niet bewoond
1757 Weduwe Marcelis van Doren; niet bewoond
huisje 1766 Dries van der Heijden; bewoner: Aelbert Ver..
1771 Dezelfde; bewoner: Laurens van de Water
huis 1781 Weduwe Dries van der Heijden; bewoner: Laurens
van de Water

45. kamer—1741 Jan van Nunen; bewoner: Jan Haans
1746 Dezelfde; bewoner: Geertruij Marinus
1751 Dezelfde; bewoner: Dirk van de Water
1757 Jan van Nunen
huisje 1766 Weduwe Marcelis van Doren; bewoner: Adriaan van
der Linden
1781 Adriaan Deckers
46. huis—1741 Weduwe Jacobus Joosten
1757 Weduwe Peter de Greeff
1761 Kinderen Peter de Greeff; bewoner: Jacobus de
Greeff
kamer 1766 Weduwe Marcelis van Doren; bewoner: Francijn de
Greeff
1781 Adriaan Deckers; bewoner: Hendrik Baselmans
47. kamer—1741 Peter Baselmans; bewoner: Dirk van de Water
1751 Dezelfde; bewoners: kinderen Adriaan de Greeff
1757 Dezelfde; bewoner: Hendrik Baselmans
1766 Weduwe Marcelis van Doren; niet bewoond
1781 Adriaan Deckers; niet bewoond
48. huis—1741 Jan van Nunen
1757 Dezelfde; bewoner: Paulus van Rooij
1761 Dezelfde; bewoner: Peter van de Molegraaf
kamer 1766 Jan van Nunen
1771 Weduwe Jan van Nunen
1781 Armen van Tongelre en Someren; niet bewoond
40. huis 1741 Kinderen Mateas Eliëns; bewoner: Bartel Eliëns
1757 Weduwe Bartel Eliëns
huisje 17b6 Kinderen Peter de Greeff; bewoner: Jacobus de
Greeff
1771 Dezelfde; bewoner: Wouter van der Linden
1781 Jacobus de Greeff en Wouter van der Linden
50. kamer—1741 Kinderen Mates Eliëns; bewoner: Lisabeth ilasen-
bos
1746 Dezelfde; bewoner: Adriaan van Duijsel
1751 Dezelfde; bewoner: Jacobus de Greeff
1757 Weduwe Bartel Eliëns; bewoner: Jacobus de Greeff
1761 Dezelfde; bewoner: Adriaan de Greeff
1766 Peter Baselmans; bewoner: Hendrik Baselmans
1771 Elisabeth en Pieternel Baselmans
1781 Jan Louwers; bewoner: Adriaan de Greeff
51. huis—1741 Jan Kerkhoff
1746 Weduwe Jan Kerkhoff
1751 Jan van Doren
1766 Jan van Nunen; bewoner: Peter van de Molegraaf

- 1771 Weduwe Jan van Nunen; bewoner: Gerard Tielemans
1781 Margo en kinderen Hendrik van Nunen; bewoners:
Arnoldus de Greeff en Lambert Peter Senders
52. huis 1741 Jenneke Eliëns
1746 Dezelfde; bewoner: Jacobus de Greeff
1751 Luycas Eliëns; bewoner: Geertruij Senders
1761 Luycas Eliëns
1766 Kinderen Bartel Eliëns
1771 Dielis Eliëns
1781 Willem en Remisius Tops; bewoner: Remisius Tops
53. kamer 1741 Jenneke Eliëns; bewoner: Gerit Franken
1751 Weduwe Gerit Franken
1761 Luycas Eliëns; bewoner: Huybert Senders
1766 Kinderen Bartel Eliëns; bewoner: Laurens van de
Water
1771 Dielis Eliëns
1781 Willem en Remisius Tops; bewoner: Remisius Tops
54. huisje 1741 Francis Pero
huis 1766 Weduwe Jan van Doren
1781 Arnoldus van den Berk
55. huis 1741 Anthonij Jan Senders
1751 Kinderen Anthonij Jan Senders; bewoner: Servaes
Broeren
kamer 1761 Lambert Senders; bewoner: Sander Kerkhoff
1766 Weduwe Jan van Doren; niet bewoond
1771 Dezelfde; bewoner: Jacobus de Greeff
1781 Arnoldus van de Berk
56. huis 1741 Dirk Franse
1746 Kinderen Dirk Franse; bewoner: Gerit van de Wa-
ter
1751 Dezelfde; niet bewoond
1757 Dezelfde; bewoner: Adriaan van der Linden
1761 Dezelfde; bewoner: Dirk van de Water en Anneke
van de Ven
huisje 1766 Willem Eliëns; bewoner: Huijbrecht van Meren
1771 Willem Eliëns
1781 Adrianus van de Vlaet; bewoner: Francis van de
Water
57. huis 1741 Johanna Tegenbos; bewoner: Dirk van den Oever
1761 Dezelfde; bewoner: Jacob van Rooij
kamer 1766 Willem Eliëns; bewoner: Evert van der Linden
1771 Dezelfde; bewoner: Francis van de Water
1781 Hendrikus van de Vlaet; bewoner: Adriaan van
Aalen

58. huis 1741 Arnold Tielemans; bewoner: Peter van Hout
1746 Arnold Tielemans
huisje 1766 Gerard Pero
59. huisje 1741 Peter Hobbele
1751 Weduwe Peter Hobbele
1757 Lambert van Oirschot
huis 1766 Wouter Sniders; bewoner: Jacob van Rooij
1771 Weduwe Wouter Sniders; bewoner: Jacob van Rooij
1781 Gerard Tielemans
60. huis 1741 Baronesse van Dongelberghe; bewoner: Willem Vo-
gels
1746 Dezelfde; bewoner: Hendrik van de Wildenbergh
1757 Dezelfde; bewoner: Willem Markus
1766 Huijbert Senders
61. kamers 1741 Baronesse van Dongelberghe; bewoner: Peter Te-
genbos
1746 Dezelfde; bewoner: de heer Vervorst
1751 Dezelfde; bewoner: de heer Daems
1761 Dezelfde; bewoner: de heer Davids
huis 1766 Kinderen Dirk Lemans; bewoners: Adriaan van de
Heuvel en Dirk van de Water
63. huis 1741 (Vanaf 1751 nr. 62; dit huis staat naast nr. 20)
Dirk Egelmeer (nieuwbouw)
1751 Kinderen Gerit Tops; bewoner: Gerit Tops
1757 Dezelfden; bewoner: Arnold Lammers
1766 Gerard van Dijk
64. huis 1741 (Vanaf 1751 nr. 63; dit huis staat naast nr. 22)
Jan Borgers; bewoner: Johannes Borgers (nieuw-
bouw)
1751 Dezelfde; bewoner: Peter Zengers
1766 Lambert van Oirschot
1771 Dezelfde
kamer 1771 Dezelfde; bewoner: Hendrik Baselmans
huis 1781 Willem Louwers
kamer 1781 Wilbrordus van Nunen; bewoner: Huijbert van de
Meeren
64. huis 1757 (Vanaf 1757)
Kinderen Gerit Tops
kamer 1757 Dezelfde; bewoner: weduwe Jacobus Egelmeers
huis 1766 Baron Franciscus Hiacinthus van Dongelberghe;
bewoner: Willem Markus
1781 Theodoor Jean Laurent de Marinde van Eyck; bewo-
ner: Dirk Senders
65. kamers 1766 Baron Franciscus HiacinthusvanDongelberghe; be-

woner Michiel van Kam
1771 Dezelfde; bewoners: Hendrik van Keulen en Herber-
tus Petrus Borgers
1781 Theodoor Jean Laurent de Marinde van Eyck; bewo-
ners: Arnoldus Geboers en Peter Couwenbergh

N.B. In het kohier van 1766 heeft er een verschuiving plaatsgevon-
den: de nummers 60 en 61 zijn vanaf 1766 de nummers 64 en 65.
In deze lijst hebben we echter de nummering aangehouden zoals
die in de kohieren zijn opgetekend.

(wordt vervolgd)

VI. DE VIER GILDES

door Toke van de Ven-Lommers

Vier gildes in een dorp is veel
Maar Oirschot valt zoiets ten deel
Vier gildes, dat is prachtig
Ze zijn actief en steeds paraat
En zie je hen in vol ornaat
Wat is dat mooi en machtig.

Het gilde Sint Sebastiaan
Dat heeft al jarenlang bestaan
Ze hebben trouwe leden
Bij een bijzonder evenement
Dan reken maar, ze zijn present
Fier komen z'aangetreden.

Dan eventjes de overstap
Naar de Lieve Vrouwe Broederschap
Een keurtroep zou je zeggen
Veelkleurig is hun mooi kledij
En bij hun acties weten zij
Er eer mee in te leggen.

Sint Jorisgilde zeer geëerd
In heel ons dorpje gewaardeerd
Ze zijn de trots van Straten
Saam met hun vrouwen vormen zij
Een groep in Middeleeuws kledij
Uniek in hoge mate.

Sint Barbara, een gilde die
Geweldig bruist van energie
Zo echt te goeder trouwe
Tradities houden zij in eer

Dat zien we telkenjare weer
Dat zij het zo maar houwen.

Wij hopen dat het blijft bestaan
De gildes spreken ieder aan
Ons Oirschot kan niet zonder
Zij geven ons op tijd vertier
En hadden wij geen gildes hier
Dan ging ons dorp ten onder:

VII. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonen- borgh) van 1620 - 1972, genummerd in alfabetische orde der voor- namen van ouders en kinderen VAN CROONENBURG

door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40B, Rotterdam,
tel. 010 - 52 26 51.

(slot)

381. PETRUS JOHANNIS VAN CROONENBORGH
z.v. Johannes Paulus en van Maria Johanna Houbraken
ged. 16-10-1715 te Best
Overleden 11-9-1797 te Best
trouwt 5-2-1747 te Best met Anna Maria Theodora van den Hurck
kind:
Johannes, ged. 21-7-1749
382. PETRUS JOHANNIS VAN CROONENBORGH
z.v. Jan Peter en van Petronella Godefridi van Beerendonck
ged. 12-3-1701 te Oirschot
trouwt 31-7-1729 te Oirschot met Catharina Martus Brouwers
kinderen:
Joannis Petri, ged. 1-4-1731
Egidius, ged. 19-2-1734
Cornelis Petri, ged. 8-5-1736
383. PETRUS JOHANNES VAN CRONENBURG
z.v. Johannes en van Henrica van de Sande
ged. 27-2-1804 te Oirschot
overleden 16-7-1831 te Oirschot
trouwt 6-6-1830 te Oirschot met Joanna Boogaerts, geb. 19-12-
1801 te Schijndel
kind:
Johannes, geb. 27-6-1831
384. PETRUS JUSTI JOHANNES VAN CRONENBURG
trouwt Maria A. Verroten
kinderen:

- Petrus, ged. 15-6-1620
Elisabeth, ged. 17-5-1628
385. PETER LEONARD VAN CROONENBORGH
z.v. Leonardus Johannus en van Wilhelmina Boogaarts
geb. 1759
overleden 23-5-1826 te Best
trouwt 24-1-1796 te Oirschot met Catharina Adriaan Bavens
kind:
Leonardus, geb. 11-9-1797, overleden 16-10-1797
386. PETRUS NICOLAAS THOLOF VAN CROONENBORGH
z.v. Nicolaas Tholof en van Adriaantje Claes Ariaan van de
Vleuten
geb. 18-11-1679 te Oirschot
overleden 9-1-1741
trouwt 31-1-1717 te Oirschot met Heijnderina Dirck Vlemmincx,
d.v. Theodorus Nicolaas en van Maria Wilhelmina van de Lus-
donck, ged. 31-11-1693 te Oirschot, overleden 17-8-1750
kinderen: (allen geboren te Oirschot)
Adriana, ged. 9-10-1718
Maria, ged. 18-11-1720
Agnes, ged. 26-11-1722
Nicolaas, ged. 9-2-1725, overleden 5-5-1733
Theodorus, ged. 21-5-1728
Odulphus, ged. 6-6-1731
Joanna, ged. 26-1-1734
Nicolaas, ged. 17-8-1735
387. PETER DIRCX VAN CROONENBORCH
z.v. Dirck Peter en van Anna Maria Wouters de Coning
geb. 24-8-1761 te Best
overleden 25-1-1823 te Best
trouwt 10-11-1782 te Oirschot met Johanna Jans van de Sanden
388. PETRUS 111E01>ORUS JOSEPHUS VAN KROMBURG
z.v. Cornelis en van Catharina van de Sande
geb. 17-3-1937 te Best
trouwt 2-5-1962 te Best met Catharina Maria de Bresser, geb.
16-10-1938 te Best
kinderen:
Cornelis Wilhelmus Martinus Adrianus Maria, geb. 3-5-1963
Wilhelmus Petrus Theodorus Johannes, geb. 3-8-1964
Henricus Nicolaas Cornelis Maria, geb. 8-1-1966
389. PETER THOMASZ VAN MONENBURG
z.v. Thomas Gijsbert en van Gertrudis Adriaan de Croon
geb. 21-9-1811 te Oirschot
trouwt 4-6-1838 te Oirschot met Joanna van Overdijk, geb. 9-4-
1812 te Oirschot
kinderen:
Maria Cornelia, geb. 5-6-1847
Antony, geb. 3-1-1851

- Cornelis, geb. 24-3-1853
Anna Maria, geb. 22-9-1854, overleden 24-9-1854
Adriaan, geb. 23-7-1856
390. PETRUS WILHELMUS VAN CROONENBURGH
z.v. Willem Gijsbert en van Elisabeth Gerardi van de Laek
geb. 10-1-1700 te Oirschot
trouwt 7-5-1730 te Oirschot met Gertruda Henricusdr. Verhoogt
kinderen: (allen geboren te Oirschot)
Maria, ged. 24-4-1731
Wilhelmus, ged. 20-4-1732
Elisabeth, ged. 6-12-1734
Hermannus, ged. 7-1-1737
Daniel, ged. 23-3-1739
391. PETER WILLEM VAN CROONENBURG
z.v. Willem en van Helena van Taartwijck
geb. 14-2-1742 te Best
overleden 11-4-1818 te Oirschot
trouwt 5-2-1775 te Oirschot met Cornelia Francis Clompers
kinderen:
Barbara, ged. 17-1-1776 te Best
Willem, ged. 26-2-1780 te Best
Catharina, ged. 21-12-1782
Helena, ged. 29-10-1785
392. PETRONELLA VAN KRONENBURG
d.v. Antony en van Joanna Maria Matheeuwse
geb. 13-5-1898 te Oirschot
trouwt P.... Klompers
393. PETERNEL CLAESSE VAN CROONENBORGH
d.v. Nicolaas Peter en van Helena Vriens
geb. 3-6-1770 te Oirschot
overleden 1-11-1813 te 's-Hertogenbosch
trouwt 22-1-1797 te Oirschot met Cornelis Schalcx
kinderen:
Clara, geb. 26-6-1797
Cornelia, geb. 31-3-1799
Clara, geb. 13-5-1801
Barbara, geb. 23-11-1802
Nicolaas, geb. 16-2-1804
Cornelius, geb. 14-10-1808
Barbara, geb. 30-8-1810
394. PETRONELLA GISBERTI CROONENBURG
trouwt Mathieu van Santvoort
395. PETERNELLA ODULPHI VAN CROONENBORGH
d.v. Odulphus Nicolaas en van Catharina Petrusdr. van de Ven
geb. 27-9-1719 te Oirschot
trouwt 10-9-1741 te Oirschot met Jan Cornelis Nicolaas van Leer-
hoven
kinderen:

- Joannes, ged- 14-11-1774
Joanna, ged. 31-8-1752
Cornelia, ged. 20-3-1756
396. RUDI VAN CRONENBURG
z.v. Alexander Willibrordus Guillaum en van Neeltje ten Geuzendam
geb. 12-8-1940 te Haarlem
trouwt 27-5-1964 te Utrecht met Adriana van de Beek, geb. 30-4-1940 te Eindhoven
kinderen:
Marjolijn, geb. 4-7-1972 te Papendrecht
Ronald, geb. 5-12-1974 te Alblasserdam
397. SEBASTIAAN FRANCISCUS VAN CRONENBURG
z.v. Thomas Bernardinus en van Wilhelmina Petronella Gertruda Martens
geb. 28-5-1946 te Eindhoven
trouwt 31-10-1969 te Eindhoven met Anna Maria Antonia van Oorschot, d.v. Martinus en van Huberta Paulina Jansen, geb. 22-8-1947 te Eindhoven
398. SIDONIA VAN CRONENBURG
d.v. Jan en van Maria Vermeiren
geb. 11-3-1905 te Antwerpen
trouwt 10-5-1930 te Eindhoven met Noud van Aalst
399. THEODORUS VAN CROONENBURG
trouwt Cateleyn Bogaerts
400. THEODORUS VAN CROONENBURGH
trouwt 29-4-1704 te woensel met Catharina Jan Vogels
401. THEODORA VAN CRONENBURG
d.v. Theodorus Josephi en van Elisabeth Albert van Coilenburg
ged. 2-12-1797 te Best
trouwt 2-6-1827 te Best met Wilhelmus van Gerven, z.v. Petrus en van Geertruda Hurks, ged. 7-6-1796 te Strijp
402. THEODORUS VAN KRONENBURG
z.v. Albertus en van Johanna van Rooy
geb. 1-11-1829 te Best
trouwt 20-2-1857 te St.-Oedenrode met Magchelina willems, d.v. Jacobus en van Johanna Maria der Kinderen, geb. 3-10-1832 te St.-Oedenrode
kinderen:
Johanna Maria, geb. 13-2-1858 te Boschkant
Albertus, geb. 21-3-1859 te Olland
Johanna Maria, geb. 22-2-1861 te Olland
Johannes, geb. 9-12-1862 te Olland
Wilhelmus, geb. 21-3-1865 te St.-Oedenrode, overleden 23-6-1865
Martinus, geb. 9-5-1366 te Boschkant, overleden 8-3-1872
Wilhelmus, geb. 6-5-1868 te Boschkant
Johannes, geb. 26-6-1870 te Boschkant, overleden 13-2-1897

- Johanna Martina, geb. 11-11-1871 te Boschkant, overleden 10-4-1872
Martinus, geb. 24-6-1873 te Boschkant, overleden 10-10-1875
403. THEODORUS VAN KRONENBURG
z.v. Adriaan en van Maria Catharina Leyten
geb. 22-10-1847 te Best
overleden 29-9-1893 te woensel
trouwt 14-5-1881 te woensel met Maria van den Bos, d.v. Martinus en van Hendrina van Iersel, geb. 9-4-1850 te woensel, overleden 7-6-1886 aldaar
hertrouwt 24-9-1886 te Strijp met Johanna Maria Otterdijk, d.v. Jan en van Johanna Valkenburg
kind uit eerste huwelijk:
Maria Catharina, geb. 8-10-1882 te woensel
kinderen uit tweede huwelijk:
Johanna Maria, geb. 15-10-1887, overleden 27-10-1887 te woensel
Johanna, geb. 7-5-1889, overleden 8-5-1892 te woensel
404. THEODORUS ANSELMUS CROONENBORGH
z.v. Jan en van Allegonda van Herpen
ged. 11-10-1731 te 's-Hertogenbosch
overleden 21-1-1802
trouwt 27-4-1760 te 's-Hertogenbosch met Anna Barbara van Rixtel, d.v. Antonis en van Anna Maria van Ceulen, overleden 8-6-1817 te 's-Hertogenbosch
kinderen: (allen te 's-Hertogenbosch)
Antonius Michael, ged. 29-9-1762
Johannes Cornelis, ged. 17-7-1769
Anna Maria, ged. 22-6-1793
405. THEODORUS FRANCISCUS VAN CRONENBURG
z.v. Gijsbrecht en van Jacoba Adriani Schraats
ged. 11-3-1676 te Best
trouwt 5-11-1696 te Best met Petronella Jeghers
406. TIWODORUS GISBERTI CROONENBORGH
trouwt 31-1-1694 te Best met Maria Godefridi van de Venne
407. THEODORUS GIJSBERTUS VAN CRONENBURGH
trouwt Jacoba Jacobsdr. Naehuijsen
kind:
Joannes, ged. 2-10-1697
408. THEODORUS GIJSBERTUS VAN CRONENBURG
trouwt 9-5-1700 te Eindhoven met Johanna Rutgers Tilhorgh
409. THOMAS BERNARDINUS VAN CRONENBURG
z.v. Peter Henricus en van Maria Thomasse
geb. 1-3-1908 te Stratum
overleden 27-3-1974 te Eindhoven
trouwt 18-11-1939 te Eindhoven met Wilhelmina Petronella Geertruda Martens, geb. 13-4-1909 te Delft
kinderen (allen geboren te Eindhoven):

- Peter Hendricus Gerardus, geb. 28-9-1940
Gerardus Jacobus, geb. 30-1-1943
Sebastiaan Franciscus, geb. 28-5-1946
Thomas Gemma Hendricus, geb. 24-12-1948
410. THOMAS GENKLA HENDRICUS VAN CRONENBURG
z.v. Thomas Bernardinus en van Wilhelmina Petronella Geertruda Martens
geb. 24-12-1948 te Eindhoven
trouwt 26-11-1972 te Eindhoven met Catharina Maria Christina van Boekel, d.v. Johannes en van Helena Hagenberg, geb. 25-2-1950 te Zeelst
411. THOMAS GIJSBERT VAN CROONENBURGH
z.v. Gijsbertus Dielis en van Cornelia Corstiaan van Gerven
ged. 31-8-1762 te Oirschot
overleden 11-6-1839 te Oirschot
trouwt 31-1-1796 te Oirschot met Geertruda Adriaan de Croon, geb. 1763
kinderen:
Cornelia, geb. 4-11-1796
Maria, geb. 30-7-1798
Gijsbertus, geb. 23-2-1801
Cornelia, geb. 19-11-1802
Francisca, geb. 21-10-1805
Petrus, geb. 12-7-1809, overleden 16-6-1810
Pierre, geb. 21-9-1811
Adriaan, geb. 4-9-1815, overleden 26-4-1816
412. WOUTER CROONENBURG
trouwt 27-1-1749 met Oeda van der Oeven
413. WILHELMUS VAN CROONENBORGH
trouwt 13-2-1695 met Godefrida Gerardi van de Laeck
414. WILHELMA CROONENBURGH
trouwt met Adrianus Raaimakers
kinderen:
Petronella, ged. 23-10-1734 te Strijp
Anna, ged. 11-9-1738 te Strijp
415. WILHELMINA VAN CRONENBURG
d.v. Godefridus en van Anna Maria van Cuyck
geb. 28-6-1804 te Best
trouwt 12-11-1843 te Best met Adrianus van de Ven, z.v. Adrianus en van Hendrika van Oirschot, geb. 21-10-1808 te Best
416. WILHELMINA VAN KRONENBURG
d.v. Willem Paulus en van Adriana Wilhelmina van Oirschot
geb. 1-11-1804 te Best
trouwt 30-5-1830 te Best met Henricus Backx, z.v. Cornelis en van Adriana van Kollenburg, geb. 8-6-1801 te Liempde
417. WILHELMUS VAN CROONENBURG
z.v. Hendrik en van Maria Anna de Fooy

- geb. 25-9-1812 te Best
overleden 25-5-1882
trouwt 5-6-1851 te Liempde met Johanna van de Laar, d.v. Willem en van Hendrina Kemps, geb. 16-7-1810 te Liempde, overleden 15-10-1869
kinderen (allen te Best):
Maria, geb. 4-4-1852
Henricus, geb. 12-9-1853
Cornelis, geb. 21-3-1856
Wilhelmus, geb. 6-6-1862
418. WILHELMINA KRONENBURG
d.v. Cornelis en van Johanna Maria Luyten
geb. 12-4-1837 te Wortel (België)
trouwt 29-4-1867 te Chaam met Adrianus van de Klundert, geb. 26-6-1843 te Chaam
419. WILHELMUS VAN KRONENBURG
z.v. Theodorus en van Magchelina Willems
geb. 6-5-1868 te St.-Oedenrode
overleden 13-4-1919
trouwt Catharina van Erp
420. WILHELMINA VAN CROONENBURG
d.v. Bartholomeus en van Joanna Claassen
geb. 1-1-1879 te Tongelre
overleden 3-3-1955 te Eindhoven
trouwt 9-9-1916 te Stratum met Johannes Hurkmans, z.v. Hubertus Johannes en van Petronella van Pinscher, geb. 1-10-1886 te Bergeijk, overleden 14-12-1934 te Eindhoven
421. WILLEMIJN ADRIAAN VAN CROONENBORGH
d.v. Adrianus Jan en van Anna Maria Francisca van der Schoot
ged. 22-11-1745 te Best
overleden 20-11-1822 te Oirschot
trouwt 26-1-1772 te Best met Jan Aerts van Heerheek
422. WILHELMUS ANTONIUS VAN CROONENBURG
z.v. Joseph en van Wilhelmina van den Berk
geb. 21-8-1889 te Liempde
overleden 1975
trouwt te Liempde met Helena Maria van Rixtel, d.v. Joannes en van Joanna Maria van Bakel, geb. 12-9-1896 te Oirschot
kinderen (allen te Best):
Josephus Cornelis, geb. 24-6-1917
Jan
Willem
Marinus
Henricus
423. WILHELMUS FRANCISCUS VAN CROONENBURG
z.v. Cornelius en van Henrica van de Sande
geb. 11-4-1888
overleden 1-2-1962

- trouwt 4-5-1926 te Gemert met Maria Hendrica van de Ven, geb. 6-4-1891
kinderen:
Cornelis Hendrik Gerardus, geb. 15-7-1927
Henricus Petrus Johannes, geb. 28-9-1931
424. WILHELMUS GISBERTI \T CROONENBORCH
trouwt Joanna Joannis Hoppenbrouwers
425. WILHELMUS GIJSBERTUS VAN CROONENTURGH
trouwt Anna Johannis Thijssen
426. WILHLLMUS GIJSBERT VAN CROONENBORCII
geb. 1671 te Verrenhest
trouwt 7-7-1697 te Best met Elisabeth Gerrits van de Laeck,
geb. 1675
kinderen:
Gijsberti, ged. 30-4-1698
Petrus, ged. 10-1-1700
Adrianus, ged. 25-2-1701
427. WILLFMIJN HENDRICK VAN CROONENBORGH
trouwt 2-6-1732 te Best met Hendrick Adriaen Mercks
428. WILHELMUS JOHANNES VAN CROONENBORGH
trouwt 28-1-1742 te Oirschot met Johanna Maria Corstiaan Hou-
braken
kind:
Christina Wilhelmina, ged. 27-1-1743
429. WILHELMUS JOSITIMS VAN KRONINBURG
geb. 26-12-1783 te Best
trouwt 30-5-1810 te Eindhoven met Maria Catharina de Natris
430. WILHELMINA NICOLU VAN CRONEXBURG
d.v. Nicolaas Peter en van Helena Vriens
geb. 3-3-1777 te Oirschot
trouwt 30-5-1802 te Oirschot met Arnoldus Laurentius van Leuven,
geb. 2-12-1777 te Oirschot
431. WILLEM PAULUS VAN KROONENTURG
z.v. Paulus en van Johanna Maria de Rooy
geb. 26-12-1783 te Best
overleden 11-9-1858 te St.-Oedenrode
trouwt 9-9-1804 te Oirschot met Adriana wilhelmina van Oirschot,
geh. 1780 te Boxtel
kinderen (allen te Best):
wilhelmina, geb. 1-11-1804
Pierre, geb. 1807
Anna Maria, geb. 7-3-1808
Petrus, geb. 28-4-1810
Adriana, geb. 22-2-1813
Paulus, geb. 2-4-1817

432. WILHELMINA PAULISSE VAN CROONENBURG
d.v. Paulus Willem en van Joanna Maria Joseph van Rooy
geb. 3-1-1781 te Best
trouwt 4-9-1803 te Best met Peter Goorts van de Loo
hertrouwt 26-1-1817 te Oirschot met Franciscus van Kemenade,
z.v. Peter en van Arnolda Vergete, geb. 26-12-1787 te Oirschot

Jaren van onderzoek zijn vastgelegd in de nu afgesloten reeks "Echt-paren van Croonenburg". Deze reeks begon in Campinia nummer 15, de oktoberaflevering uit 1974. In de tussenliggende zes jaren heeft de heer Van Cronenburg echter nog meerdere gegevens verzameld met betrekking tot dit geslacht. Zoals in het voorwoord tot de reeks is gezegd, bezit de samensteller vele foto's, tekeningen en een groot aantal copieën van oude akten en protokollen met betrekking tot de familie van Cronenburg. Hij is gaarne bereid belangstellenden nadere informatie daarover te verstrekken. Inmiddels beschikt het streekarchief over een groot aantal aanvullingen op de gepubliceerde genealogie. Deze aanvullingen zullen niet in Campinia verschijnen, doch zijn beschikbaar voor belangstellenden.

De redactie.

2. Genealogische gegevens omtrent een geslacht SMETSERS vanaf circa 1620
door W. Smetsers, Gastendonkstraat 35, 5961 JW Horst, tel. 04709 nr. 1237-

De gegevens zijn ontleend aan de Oirschotse doop- en trouwboeken. De samensteller is gaarne bereid nadere informatie over deze genealogie te verstrekken en stelt het op prijs wanneer anderen, die hem nader kunnen informeren dit ook doen. Hij dankt mevrouw M. van der Heijden-Bruning en de heer C. Scholten voor de door hen verleende medewerking.

- I. GODFFRIDUS
z.v. Jacobus
geb. circa 1620 te Oirschot
trouwt 1-2-1650 met Maria van Bilsen
kinderen
1. Mattheus, geb. vermoedelijk 1651
- II. MATTHEUS
z.v. Godefridus
geb. te Oirschot
trouwt vermoedelijk in 1678 met Barbara de Ruyter, d.v. walterus
kinderen:
1. Joannes, geb. 9-9-1677
2. wouterus, geb. 6-12-1679
3. walterus, geb. 28-11-1683

4. Jacobus, ged. 3-5-1685
5. Elizabeth, ged. 29-10-1687
6. Godefridus, ged. 27-2-1690
7. Walterus, ged. 22-10-1692
8. Henricus, ged. 24-4-1696
9. Joanna, ged. 24-10-1699

III. HENDRIK

z.v. Mattheus
geb. te Oirschot
trouwt 6-5-1714 met Adriaantje Aghels
hertrouwt 1-5-1735 met Anneke van Eld eren
kinderen:

1. Elizabeth, ged. 9-2-1715
2. Joannes, ged. 8-2-1716
3. Barbara, ged. 21-3-1718
4. Cornelia, ged. 17-4-1720
5. Michael, ged. 28-5-1721
6. Adrina, ged. 5-11-1722
7. Franciscus, ged. 24-11-1724
8. Wilhelmus, ged. 10-1-1728
9. Mattheus, ged. 17-6-1731
10. Arnoldus, ged. 24-2-1737
11. Mattheus, ged. 5-4-1739
12. Adrianus, ged. 18-2-1744
13. Maria, ged. 2-5-1746
14. Joannes, ged. 15-4-1750

IV. WILLEM

z.v. Hendrik
geb. te Oirschot
trouwt 28-6-1750 met Jennemary, d.v. Marten Verhoeven
kinderen:

1. Martina, ged. 24-4-1751
2. Adrianus, ged. 15-10-1752
3. Matthias, ged. 6-11-1755
4. Catharina, ged. 19-10-1757
5. Johanna Maria, ged. 26-5-1760
6. Henrica, ged. 1-12-1763
7. Johanna Maria, ged. 14-2-1766
8. Henricus, ged. 18-5-1770

HENRICUS

z.v. Willem
geb. te Oirschot
trouwt 3-9-1797 met Willemijn van Hout
hertrouwt 7-4-1799 met Adriaantje van de Broek
kinderen:

1. Joanna Maria, ged. 25-9-1798
2. Wilhelmus, ged. 24-1-1800
3. Wilhelmus, ged. 28-2-1801
4. Cornelia, ged. 12-1-1803

5. Adrianus, ged. 18-7-1805
6. Henricus, ged. 18-3-1808

VI. ADRIANUS

z.v. Henricus
geb. te Oirschot
trouwt 14-6-1835 met Petronella van de Linden
kinderen:

1. Johannes, geb. 17-12-1837
2. Hendrik, geb. 3-4-1841
3. Johannes, geb. 17-11-1846
4. Hendriena, geb. 17-11-1846

VII. HENDRIK

z.v. Adrianus
geb. te Oirschot
trouwt 17-5-1867 met Mechelina van de Schoot
kinderen:

1. Adrianus, geb. 17-3-1868
2. Andreas, geb. 10-4-1870
3. Petronella, geb. 25-10-1872
4. Cornelia, geb. 11-12-1874
5. Joannes, geb. 20-12-1876
6. Cornelis, geb. 16-8-1879
7. wilhelmus, geb. 12-4-1882

VIII. CORNELIS

z.v. Henricus
geb. te Oirschot
trouwt in 1922 met Petronella Veraa, geb. te Oostelbeers
kinderen:

1. Mechelina, geb. 7-6-1923
2. Theodora, geb. 22-7-1924
3. Henricus, geb. 29-8-1925
4. Johanna, geb. 9-9-1926
5. Johannes, geb. 13-12-1927
6. Petronella, geb. 27-10-1929
7. wilhelmus, geb. 11-11-1930
8. Adrianus, geb. 6-3-1932

IX. HENRICUS

z.v. Cornelis
geb. te Oostelbeers
trouwt 17-11-1946 met Josefina Hamers, geb. te Hilvarenbeek
kinderen:

1. Petronella, geb. 9-3-1948
2. Maria, geb. 3-5-1949
3. Cornelia, geb. 29-6-1951
4. Adrianus, geb. 26-4-1953
5. Theodora, geb. 14-7-1956
6. Josefina, geb. 22-4-1958

- X. ADRIANUS
 z.v. Henricus
 geb. te Oostelbeers
 trouwt 11-2-1977 met Mieke Deenen, geboren te Oostelbeers
 kinderen:
 1. Josefina Maria, geb. 7-6-1978
 2. Henrica Maria, geb. 25-6-1979

VIII. ONTDEKKINGEN IN HET OIRSCHOTSE ARCHIEF

door J. Uiten

TWEE ONBEKENDE PASTOORS

Het Oirschotse archief is voorzeker een goed viswater. Dezer dagen wierp ik een angel uit, haalde op en er zaten warempel twee grote vissen tegelijk aan. Eigenlijk geen vissen, maar vissers - van mensen - namelijk twee tot nog toe onbekende pastoors, burens, en wel van Valkenswaard en van Waalre.

Het opgediepte stuk was een afschrift van een verkoopcedulle van nagelaten goederen van de in 1611 overleden pastoor Ambrosius Franssen van Waalre. Een der executeurs was zijn collega van Valkenswaard, Wouter Aertsoen, tot nu toe alleen bekend als kapelaan aldaar onder Judocus Huybrechts (1). Hij zal dus zijn oude baas zijn opgevolgd, al blijft nog de vraag: wanneer.

Aan een rechtgeaard archivist dringt zich dan onmiddellijk de vraag op: Hoe komt dit stuk terecht in het Oirschotse archief? Het raadsel kon misschien worden opgelost, daar zich aan de achterzijde een nummer bevond (N.25"), geschreven met een karakteristieke hand. Inderdaad kwam even later een stuk boven water met een nummer, dat duidelijk van dezelfde hand was (N.31°) en daarna nog enkele soortgelijke nummers (N.59°, N.1°, N.49°). N.31° betrof dezelfde pastoor. Dit bleek een afschrift van een rekening - waarschijnlijk opgemaakt door de executeurs aan de hand van notities van de pastoor - van uitgaven door de pastoor noodgedwongen gedaan uit eigen zak ter zake van urgente reparaties en aanschaffingen voor de kerk. De bedoeling van deze rekening was klaarblijkelijk geweest het uitgegevene terug te vorderen van de tiendheffers, die nalatig gebleven waren in hun zorg voor de kerk.

Uit een vergelijking met de andere nummers werd duidelijk, dat zij betrekking hadden op een zekere Jan Jan Hendrickx, die in een omvangrijk proces verwickeld moet zijn geweest (2). Zijn naam wierp tevens enig licht op het verband, dat de waalrese stukken hadden met dit proces. Naast de pastoor van Valkenswaard was immers executeur Jan Hendrickx Gerits, waarschijnlijk de vader van de man, die partij was in het proces. Tot heden zijn te weinig stukken voor de dag gekomen om inzicht te geven in de zaak, waarover geprocedeerd werd. Wat betreft de Valkenswaardse pastoor werd niet meer duidelijk dan hoven reeds is vermeld. Schutjes constateert, dat Judocus Huybrechts in 1597 nog pastoor was (3). Het pastoraat van Wouter Aertsoen kan

dus pas na die tijd zijn ingegaan.

De volgende pastoor, die Schutjes vermeldt, is Heeren, die met een onzekere voornaam (maar Wouter of Walter werd ook geschreven Gualther(i)us en een W en een V werden ook wel door elkaar gebruikt) voorkomt van 1617 tot 1631. Schutjes zegt wel, dat hij waarschijnlijk in 1609 pastoor was, maar deze waarschijnlijkheid is nu wel verdwenen. Het einde van het pastoraat van Wouter Aertsoen zal dus liggen tussen 1611 en 1617.

Wat Waalre betreft wordt uit de rekening (N.31°) iets meer duidelijk. Behalve noodzakelijke uitgaven voor herstel aan het kerkgebouw worden daarin gedeclareerd uitgaven voor miswijn. Letterlijk luidt dit kapittel:

"Item omme te celebreren, wijn gehaelt ende dat geduerende coutuymelyck tien iaeren, voer elick iaer acht potten wijns, cost een pot achtien stuyver ende somtijts twentich stuyvers, compt voer de tien iaeren twe ende suventich gulden."

Uit deze tekst lijkt men te moeten concluderen, dat Ambrosius Franssen 10 jaar pastoor geweest is in Waalre, maar ook niet langer. Schutjes geeft als zekere jaren van zijn voorganger, Bartholomeus Verasdonck, alleen 1588 en 1597 (4). Het pastoraat van Franssens opvolger, mr. Henricus Borchouts, laat Schutjes beginnen in 1612. Daarvoor was deze pastoor in Meerveldhoven en, omdat hij daar in 1612 werd opgevolgd, neemt Schutjes aan, dat hij ook in 1612 naar Waalre is gegaan. Maar het kan ook wel iets eerder geweest zijn, dus in 1611.

Het pastoraat van Ambrosius Franssen in Waalre vult dus precies een hiaat op en kan veilig gesteld worden op de jaren 1601 - 1611.

Noten:

1. L.H.C. Schutjes, Geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch, deel V, St.-Michielsgestel, 1876, blz. 778
2. Gezien het grote aantal nummers, dat minstens tot 59 toe loopt.
3. Zie noot 1.
4. Schutjes, a.w., blz. 867.

De aangehaalde stukken van het Oirschotse archief hebben de volgende voorlopige nummers:

N. 1° - 4889
 N.25'; -4883
 N.31° - 4888
 N.49° - 4888
 N.59° - 4887

IX. GEMEENTE BEST anno 1230.
CIJFERMATIGE BEWERKING VAN KADASTRALE GEGEVENS

door P.F.M. Rosier, Best

KADASTRALE REGISTRATIE

Toen na de val van Napoleon in Nederland koning Willem I (1813 - 840) de regering op zich nam, liet hij bij Koninklijk Besluit van 1828, staatsblad nr. 52, ten behoeve van de heffing van de grondbelasting de kadastrale dienst en de kadastrale boekhouding instellen, die de juiste registratie van akten, hypotheeken en eigendomsbewijzen moest mogelijk maken. Hij voerde daarbij op zeer praktische wijze een werk door, dat voortvloeide uit de algemene wetgeving, waarvan de aanzet door Napoleon begonnen was. Gezien de doelstelling, belastingheffing, kan de kadastrale boekhouding eigenlijk alleen gebruikt worden voor de bepaling van de grootte van de percelen en het vaststellen van de belastingplichtige der grondbelasting op wiens naam het perceel genoteerd staat. In de praktijk, zeker der laatste jaren, wordt de boekhouding veelal gebruikt als eigendomsregistratie, hoewel, zoals gezegd, daarvoor niet bedoeld. Uit het volgende zal blijken, dat er ook nog andere gegevens uit te putten zijn, die naar de aard der gegevens, namelijk uit de jaren rond 1832, historische feiten duidelijk maken. Opvallend is het, dat sinds de invoering van het kadaster - in de jaren tussen 1812 en 1830 - het systeem van registreren nauwelijks is gewijzigd. Het systeem is gebaseerd op de registratie van de percelen door middel van: kadastrale gemeente, sectie-letter en sectie-nummer, daarbij gebruik makend van leggerartikelen, waarop voor iedere belastingplichtige de aan hem toegeschreven percelen staan genoteerd. Deze methode wordt nog steeds gehanteerd met gebruikmaking van iets modernere middelen, maar is in feite onveranderd en daardoor voor de hedendaagse onderzoeker of geïnteresseerde nog volledig toegankelijk. In het volgende wordt gepoogd een aantal van de gegevens uit te diepen en te rangschikken.

ONGENUMMERDE OPPERVLAKKEN

Niet beschreven op eigenaar zoals in de leggers gebeurt - er was in die zin geen eigenaar - en dus ook niet rechtstreeks in de registers genoteerd en genummerd, zijn de gemeenschappelijke gronden zoals wegen, rivieren, beken en dergelijke. Voor de navolgende berekeningen en gegevensverwerking zijn deze gegevens met betrekking tot die gemeenschappelijke gronden, die wel bekend zijn, ook opgenomen en vervolgens op de algemene zin als hier toegepast verwerkt. Men verwarre niet de ongenummerde percelen met de hierna te noemen onbelaste percelen.

Tabel 1

Gemeente Best 1830: ongenummerde oppervlakken

Sectie	Bunder	Ellen	Roeden	
A	7	84	01	6,32
B	46	31	39	37,35
C	25	87	64	20,86
D	18	38	30	14,81
E	25	63	06	20,66
Totaal	124	04	40	100

ONGEBOUWDE PERCELEN

Het eerste gegeven, dat uit de registers is getrokken en hierna is bewerkt, betreft het aantal van de onbebouwde - het kadaster spreekt van 'ongebouwde' - percelen. Het is een totaalcijfer per sectie, dat op zich uiteraard betrekkelijk weinig zegt, aangezien er zeer grote en heel kleine percelen zijn, die allen een nummer krijgen. De grote percelen kunnen wel meerdere hectaren of zoals in 1830 gezegd werd, bunder groot zijn, terwijl de kleinere ellen of roeden groot zijn (respectievelijk aren en centiaren). Het totaal aantal percelen zegt dus nog niets over de totaalgrootte der sectie.

Tabel 2

Gemeente Best 1830: aantal percelen ongebouwd

Sectie	Aantal percelen	
A	747	18,2
B	850	20,9
C	489	11,9
D	1323	32,3
E	685	16,7
Totaal	4094	100

Betrekt men bij het aantal (onbebouwde) percelen ook het oppervlak van die diverse percelen, dan krijgt men per sectie een absoluut getal, dat het totale oppervlak van de gehele sectie aangeeft. Er blijkt tevens uit, dat de secties onderling nogal in grootte verschillen. Bereken men het gemiddelde oppervlak van de diverse percelen in iedere sectie, dan blijken ook deze gemiddelden grote verschillen te vertonen. Nemen we de kaart erbij om te zien, waar de secties liggen, dan blijkt dat in de secties B en C belangrijk veel en grote percelen (heide) voorkomen, die uiteraard het gemiddelde sterk beïnvloeden. Een groot aantal percelen per sectie, zoals in D, met een klein gemiddelde per kavel, zou wel eens kunnen duiden op langdurig gebruikte en daardoor veelvuldig heringedeelde grond. Sectie D is de buurtschap Aarle.

Tabel 3

Gemeente Best 1830: totaal oppervlak ongebouwd

Sectie	Oppervlak		Gemiddeld oppervlak per perceel	
	b. r. e.		b. r. e.	
A	474.69.22	13,48	63.54	
B	1017.71.01	28,34	1.19.74	
C	1050.25.42	29,83	2.14.77	
D	586.72.00	16,66	44.35	
E	386.70.27	11,69	56.45	
Totaal	3516.07.92	100		

GEBOUWDE PERCELEN

Een tweede gegeven dat te gebruiken is, betreft het aantal percelen 'gebouwd', zoals de oude registers vermelden, dus de percelen waarop een huis, kerk, boerderij of dergelijke is gebouwd. Ook dit is weer een absoluut gegeven.

De gegevens wijzen op de plaats van de bebouwing: Dorp (sectie E) en Aarle (sectie D) tegenover de Vleut of Verrenbest (sectie B). Spreekt men momenteel over de Vleut, dan valt het gebied waar de bebouwing aanwezig is ook gedeeltelijk in (de oude) sectie A.

Tabel 4

Gemeente Best 1830: aantal percelen gebouwd

Sectie	Aantal huizen	Andere gebouwen	Totaal
A	30		30
B	78	2	80
C	23		23
D	79		80
E	160	10	170
Totaal	370		383

Naar aanleiding van de uitkomsten der tellingen zou men kunnen denken:

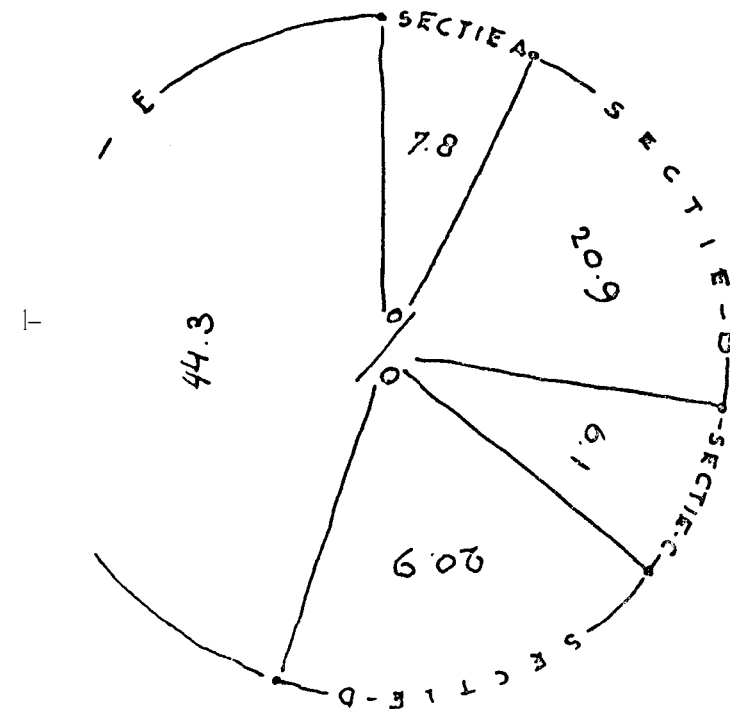
ëf aan veel minder dichte bebouwing van de Vleut dan van Aarle; af aan een zeer gespreide bewoning van het oostelijk deel en wel over Naastenhest en de Vleut;

Cif aan het feit, dat de belangrijkste bevolkingsconcentratie zich bevond ten westen van de weg van Den Bosch naar Findhoven en het oosten veel minder van belang was.

Waarschijnlijk is er wel sprake van een combinatie van deze factoren en speelt hierbij de oriëntatie ten opzichte van Oirschot of de nabijheid van de grens van het kwartier Kempenland een rol.

Figuur 1

Aantal percelen gebouwd anno 1830: 383

Ook van de gebouwde percelen is uiteraard een totaal oppervlak te berekenen, zowel als de gemiddelde perceelsgrootte. Opvallend is, dat, hoewel de gemiddelde oppervlakte van de percelen in sectie E nagenoeg het laagste is, het totaal oppervlak verreweg het grootste is.

Het blijkt dus dat sectie F, grofweg gezegd het dorp, dus zeker in vergelijking tot de andere secties dicht is bebouwd.

Tabel 5

Gemeente Best 1830: totaal oppervlak gebouwd

Sectie	Oppervlak		%	Gemiddeld oppervlak per perceel	
	b.	r. e.		b.	r. e.
A	2.12.60		10,51		70.09
B	3.70.68		18,22		46.33
C	1.61.64		7,95		70.27
D	4.83.93		23,76		60.05
E	8.05.70		39,56		47.37
Totaal	20.34.55		100		

(wordt vervolgd)

X. EEN OIRSCHOTSE PRIMUS: ARNOUD VAN HEUMEN

(door J. Lijten)

Evengoed als Tilburg heeft Oirschot zijn primus van Leuven gehad, maar Oirschot heeft er niet zoveel tam-tam over gemaakt. Ten minste later niet meer. In de tijd van het gebeuren zelf is hij echter glorieus gehuldigd door de Oirschotse gemeenschap.

Overigens had Oirschot evenals Tilburg al eeuwen eerder een primus gehad, namelijk Balthasar van Vlierden in 1498 (1). Daarnaast hebben nog verscheidene plaatsen in onze omgeving de eer van een primus gehad (2).

Omdat we van de huldiging van de tweede Oirschotse primus een vrij volledig en geanimeerd verslag bezitten, meenden wij 11 dit niet te mogen onthouden.

Eerst echter iets over de Leuvense primus in het algemeen, want zonder deze achtergronden zou het verhaal voor velen niet begrijpelijk zijn.

Aan de Leuvense universiteit, gesticht in 1425 (3), begonnen, zoals ook aan de andere hogescholen, alle studenten met een tweejarige voorbereidende studie aan de faculteit der artes of filosofie, waar vooral logica, physica en metaphysica werden gedoceerd. Pas na beëindiging van deze studie had men toegang tot een der hogere faculteiten, die der theologie, rechten - burgerlijk of kerkelijk - of medicijnen; ook waren er studenten, die na deze artes-studie de universiteit verlieten, zij werden dan als volledig bevoegd onderwijzer beschouwd. De eerste twee jaren universitaire studie waren dus voor alle richtingen gelijk, zij werden besloten met een groot eindexamen, waarbij zoals in heel deze opleiding het wedstrijd karakter een grote rol speelde. De studenten van de artes waren ondergebracht in verschillende colleges, een soort studiehuisen onder leiding van enkele docenten, waar ook een groot gedeelte van de opleiding werd verzorgd. De meeste studenten uit wat nu Noord-Brabant is, waren op het

college of pedagogie "het Vercken" (4). De strijd om de eerste plaats (primus) bij het grote eindexamen was niet alleen een zaak van de studenten afzonderlijk, maar ook van de verschillende pedagogieën onderling.

Als de primus bekend was, werd hij dan ook door zijn professoren en medestudenten zegevierend naar hun pedagogie teruggebracht. Het was dan drie dagen groot feest in Leuven.

Ook in zijn geboorteplaats werd de primus, veelal in gezelschap van de docenten van zijn pedagogie en vele medestudenten, vooral degenen, die uit dezelfde omgeving kwamen, gefêteerd en gewoonlijk werd hem een herinneringsgeschenk aangeboden.

Ook in Oirschot zien we, dat de huldiging van de primus als een nationale zaak werd beschouwd.

In de vergadering der regenten van zondag, 7 augustus 1796 (5) werd door drossaard J. Steyvers een brief voorgelezen, door de regent van de pedagogie "het Vercken" gericht aan de weduwe Anna Maria van Heumen-Verhoeven, om haar mee te delen, dat op 4 augustus haar jongste zoon Arnoud tot primus van Leuven was uitgeroepen. Na haar plechtig te hebben gelukgewenst, nodigde de regent haar uit om in Leuven dit heuglijke feit met een - vanwege de tijdsomstandigheden eenvoudig - "feestje met een goed hart" te komen vieren.

Uit de besluiten, genomen naar aanleiding van deze brief, blijkt voldoende, dat de Oirschotse bestuurders onder de indruk waren. Men besloot de brief "tot een altijddurende gedagtenis in 't resolutieboek met honorabele mentie te doen registreren" en om na afloop der vergadering met heel "de municipaliteit en corps" de moeder van de primus te gaan feliciteren. Zij zal hen allen goed bekend zijn geweest, want haar nog niet zo lang overleden man had jarenlang deel uitgemaakt van het dorpsbestuur, waarin op dat moment nog twee van Heumens zitting hadden. Een speciale vergadering werd vastgesteld voor dinsdag daarop en om dan beslagen ten ijs te komen, werd opdracht gegeven aan drossaard J. Steyvers en J. van Ileumen, om de volgende dag naar Tilburg te gaan en zich op de hoogte te stellen, hoe men daar inder tijd de primus had ingehaald (6).

In de vergadering van dinsdag, 9 augustus, werd inderdaad de plechtigheid grondig geregeld (7). Men was zich bewust, dat bij zo'n plechtige intocht met Leuvense professoren en studenten erbij het dorp goed moest ogen en daarom moesten op de eerste plaats langs de route en op de markt alle mest- en andere hopen en mogelijke obstakels worden geruimd. Verder zou de markt worden geschoffeld en geharkt en de houten stellages onder de ronde linde en de pomp worden opgeknapt. Voor deze en de volgende onderdelen van de organisatie werden telkens een of twee leden van de municipaliteit (gemeentebestuur) aangewezen als verantwoordelijke personen.

Er werd afgesproken, "dat ten dage der in huldiging de regering en corps met hunne ministers (dienaren) en bodens, zo civile als criminale, zig zal bevinden op de limiten (grenzen) van deze jurisdictie aan 't Bers bruggetje, ten einde de primus aldaar in te wagten en den zelve door den mond van den secretaris (Jan Schouw, sedert 1781 secretaris) in naam van de municipaliteit te verwelkomen en geluk te

wensen". Er zou contact opgenomen worden met de hoofdlieden der gilden en schutterijen om de stoet luister bij te zetten. Voor de volgorde en route van de stoet, de maaltijd en het slot van het feest volgen we de letterlijke tekst van het resolutieboek.

"Vooraf eene bende musicanten op een wagen met zagt musiek waarop den primus op een wit vercierd paard en de professoren aan zijne regte en linke zijde, terwijl de filosofhen die hem zulle gelieven te vergezellen hem voor en agter zullen escorteren. Daarop desselfs moeder en huysgezin in een koets met vier paarden, vervolgens desselfs familie en nabestaande te voet, te paard of in rytuygen, zo als zy zulks zulle goedvinden. Dan weder een bende musicante op een wagen met zwaar musiek. Hier op zulle volgen de stoelen der schepepen, gezworene, raden, de kerk en aimmeesters yder in zyn rang met der zelver ministeren, terwyl aan de regter en linken zyde van de schepepen de dorps bovens zig zulle bevinden; daarna zullen alle geestelijke zonder onderscheid volgen, te voet of te paard, zo als zy zulle goedvinden terwyl den train geslote zal worden door alle de gilden en schutteryen, welk train volgen en de primus geleyden zal door de volgende wegen, namelyk van de limieten af den naasten weg op 't dorp aan, door de Koestraat, de Markt over, op de Nieuwstraat in, vervolgens achter de roomse kerk om (op de hoek van de Nieuwstraat en Gasthuisstraat; de tuinmuur is nog een restant ervan) over den Bagijnhof (het Groot Bagijnhof of Amelryck Bootsgasthuis, waar nu de brandweerkazerne is) op 't huys genaamt den **Beyaart** (= eetzaal van het St.-Joris-gasthuis, nog bestaande, op de hoek **Gasthuisstraat** - St.-Jorisstraat) en zo vervolgens op L. Spapen, **dan** de Bestsestraat door (de tegenwoordige Rijkessluisstraat in de richting Markt), lings af de Mblestraat in agter de boterkerk om, de markt op, ront om den ronden lindeboom en zo vervolgens na 't huys van zijne moeder, terwyl men zorgen zal dat op de voornoemden) wegen en straten differente eerbogen gezet worden als drie in de Koestraat, eene voor 't raadhuis, drie in de Nieuwstraat, drie in de straat agter de roomsche kerk om, twee in de Bestsestraat en eindelyk nog twee op 't Marktveld, terwyl besloten is dat by eene te doenen publicatie tot voorkoming van allerly ongelukken, 't schieten met geweer als andersints zal verboden worden. Verder dat langst de voornoemde) wegen en straten van gemeentenswegen zullen gezet worden jonge groene denneboomtjes, ter bezorging van welke gecomitteerd is den burger municipaal J.L. van Collenberg en tot 't zetten van dezelve alsmede tot de plaatsing der eerebogen den drossard J. Steyvers met de leeden municipaal E. Snellaars, J. de Croon en J. van Heume, terwyl besloten is om de liefhebbers der musiek alhier te versoeken, dat zy van hunne zyde zo veele musicanten voor de twe genoemde bendens zig gelieven aan te schaffen, als zy nodig zullen oordelen te behoren. Verder dat by een publicatie alle ingezetenen zulle verzogt worden am tot viering van dit plegtig feest des avonds hunne huys te allumeren en te decoreren, terwyl de municipaliteit van hunne zyde zulks aan 't raadhuis doen zal en daar zy 't voorts raadzaam oordelen zal. Wyders kwam in consideratie 't geeven van een maaltyd ter eere van den primus, en om daar op te nodigen behalven den primus, zyne familie, de professoren en filosofhen mitsgaders

de **pastoors, predikant en capellanen van Oirschot benefens de municipaliteit met desselfs ministers, dan eer en altoorens dit te arres-teren werd geresolveert te committeren den drossard en J. van Heumen om vooraf met de moeder van den primus daar over te spreken en haare intentie deswegen te vernemen ten einde de vergadering op aanstaande zondag te dienen van bevind. Voorts om de plegtige vrolijkheid van dezen dag te sluyten met een bal, dan vermits men staande de vergadering, daar toe nog geen convenabele plaats wist en er eenige difficulteit over de kosten van dien wierd gemoveerd, is geresolveert te committeren de burgers E. Snellaars en Th. Heuvelmans ten einde na een convenabele plaats om te zien en de kosten van dien grosso modo te berekenen, om mede daarvan op aanstaande zondag te dienen van raport. Wyders dat aan den genoemden zeer geleerde heer Arn. van Heumen, in hoedanigheid als primus vermeld, vanwege de gemeente een geschenk tot gedagtenis zal worden gegeven, zynde de burgers municipaal Schellekens en de Croon gecomitteerd om de vergadering te dienen van hunne consideratien wat men in deze gevoeglyk zoude kunnen doen."**

Tot slot van de vergadering werd nog gesproken over de kosten. Men rekende erop dat de diverse buurten de kosten van de door hen te bouwen erebogen zouden willen dragen, maar stelde wel van gemeentewege groen beschikbaar "'t geen aan dezelve zonder schade van de gemeente kan gefourneert worden, als bijvoorbeeld jonge masten en mastsparren, mits dezelve gekapt worden op plaatsens daar dezelve moete gedunt worden". Men bleef dus bij alle enthousiasme toch zuinig en praktisch.

Het verloop van de feestelijkheden wordt verder aan onze fantasie overgelaten, er is geen verslag van de gebeurtenissen achteraf, maar aan de hand van het program kunnen wij ze ons gemakkelijk voorstellen. Ook de datum van de huldiging wordt nergens vermeld.

In het uiterst korte verslag van de vergadering van zondag, 14 augustus, waar toch beslist zou moeten worden over de plaats van het bal en over de kosten, wordt met geen enkel woord over het feest gerept. Op de daaropvolgende vergadering van 17 augustus werd besloten "de primus te vereeren met een zilvere inktkoker", zeker een toepasselijk geschenk, wat ook wel in de lijn gelegen zal hebben van het algemeen gebruik. Het meest waarschijnlijk lijkt, dat de huldiging kort hierna plaatsgehad heeft. De regenten zijn blijkbaar tot 5 september op reces gegaan en het resolutieboek zwijgt verder hierover.

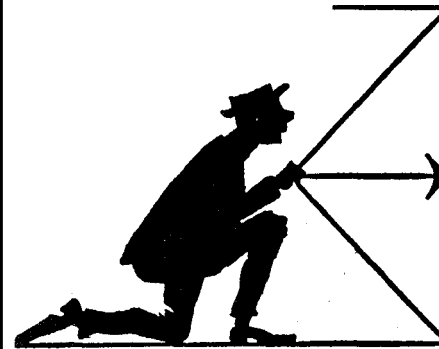
Rest ons nog een verdere levensbeschrijving van de Oirschotse primus. Hij keerde naar Leuven terug om theologie te studeren, echter niet lang, want 25 oktober 1797 werd de Leuvense universiteit door de Fransen uiteengejaagd. Met vele anderen vluchtte Arnoud van Heumen naar zijn vertrouwde omgeving, die nog niet onder Frans bestuur stond. Het waren gevluchte professoren van Leuven onder leiding van de Tilburgse primus Antonius van Gils, die op 1 januari 1798 een groot seminarie begonnen in 's-Hertogenbosch, spoedig overgeplaatst naar Herlaar in St.-Michielsgestel (8). Daar ging Arnoud van Heumen theologie studeren en tegelijkertijd werd hij aangesteld als docent in de filosofie (9). Na zijn priesterwijding, in 1804, werd hij benoemd als kapelaan in St.-Michielsgestel, waar hij echter reeds op 13 juni

1805 op zeer jeugdige leeftijd stierf (10).

Noten:

1. L.H.C. Schutjes, De geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch, in 5 delen en 1 aanhangsel, St.-Michielsgestel, 1870 - 1881, deel I, blz. 364.
2. Schutjes, a.w., deel I, blz. 360 e.v..
3. Schutjes, a.w., deel I, blz. 360 e.v..
4. Balthasar van Vlierden echter was op de pedagogie "de Valck", zie Schutjes, a.w., deel I, blz. 364.
5. Oirschots resolutieboek 1792 - 1798, blz. 372.
6. Antonius van Gils uit Tilburg was in 1779 tot primus uitgeroepen; zie Schutjes, a.w. deel I, blz. 365.
7. Oirschots resolutieboek 1792 - 1798, blz. 375-381.
8. Schutjes, a.w., deel II, blz. 186.
9. Schutjes, a.w., deel II, blz. 200.
10. Schutjes, a.w., deel V, blz. 80.

GOED GESCHOTF..N

aeetegaat

ambt

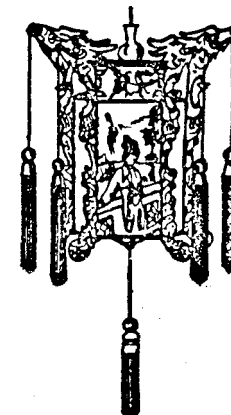
Nieuwstraat 8, Tel. (4997)1391

VOOR AL UW FOTOWERK EN
FOTOBENODIGDHEDEN

Indischpoo,

Mug Chow

星洲溜樓

Kom eens lekker eten

met Uw hele gezin!

U kunt ook bestellen

en zelf ophalen.

Markt, 15 OIRSCHOT

Tel. 2299